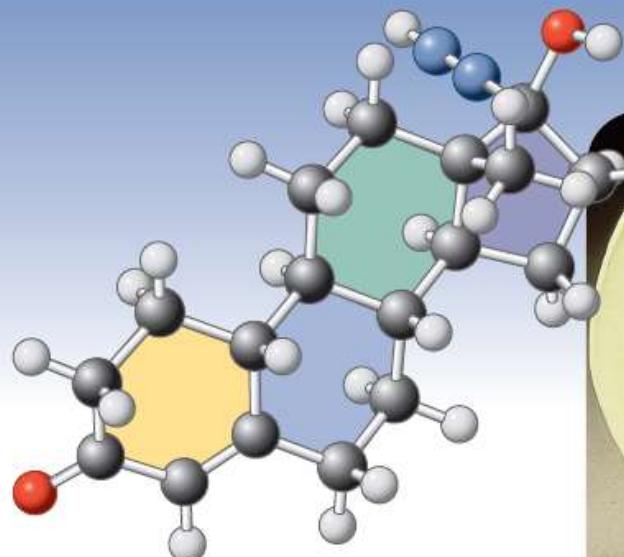
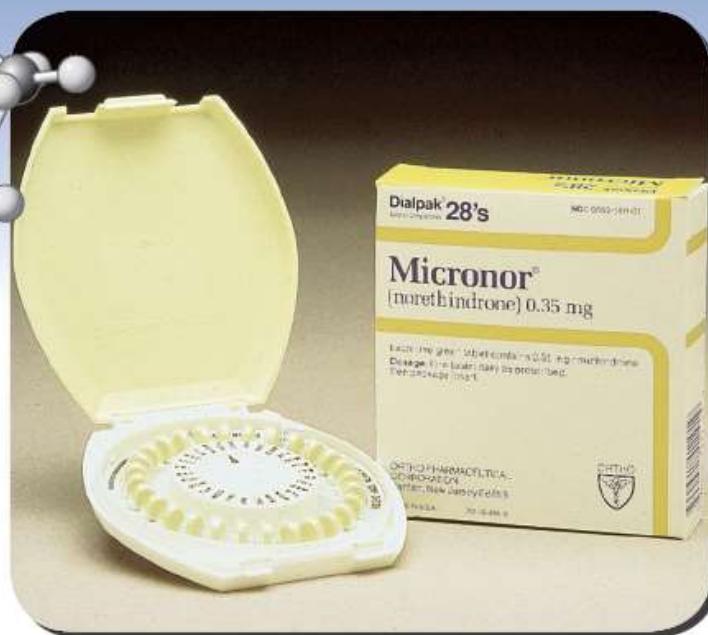

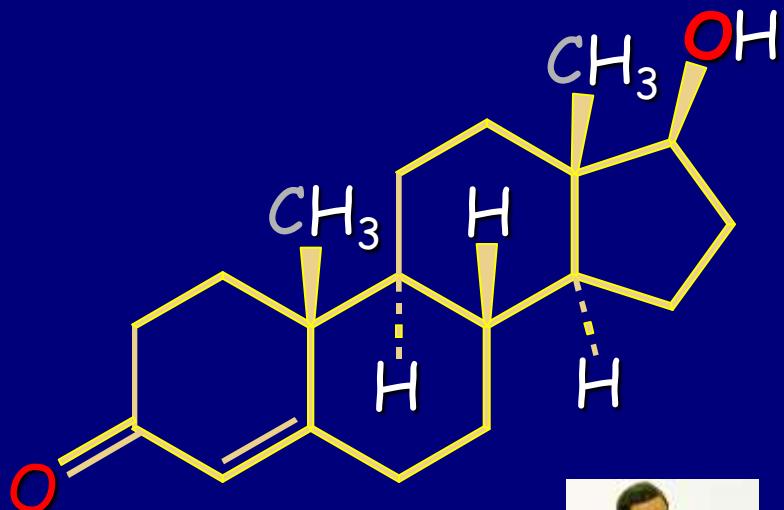
Ciklični alkani

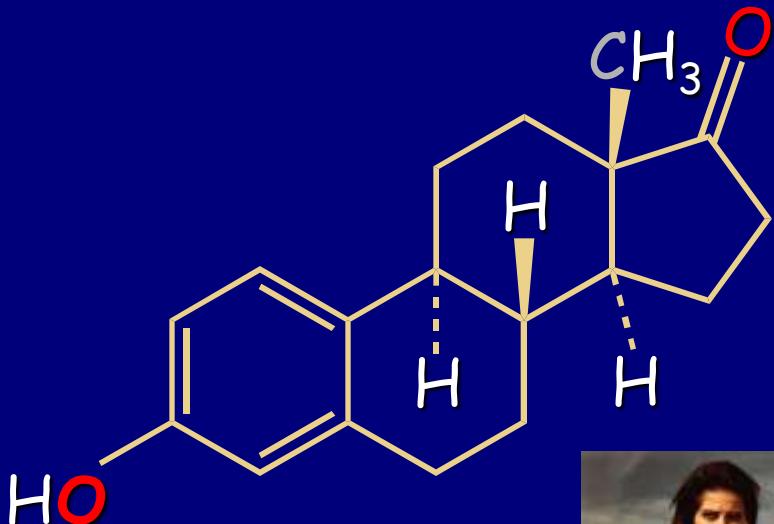
Skelet steroida koji čine policiklični alkani ilustrovan je noretindronom, jednim od glavnih sastojaka pilule za kontrolu začeća.

Steroidni hormoni

Testosteron

Estron

Polni hormoni regulišu razvoj i funkciju reproduktivnih organa;

Cikloalkani

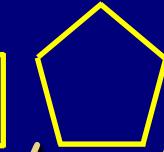
$(CH_2)_n$ ne C_nH_{2n+2}

Rasprostranjenost u prirodi: "rigid scaffolding".

Imena: **Cikloalkani**

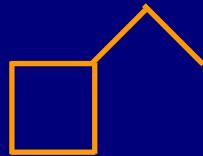

Ciklopropan,

, etc.

Supstituenti: Cikloalkil. Supstituisani cikloalkani:
kod monosupstituisani, položaj supstituenat je "C1".

etilciklobutan (nije potrebno numerisanje)

Alkilcikloalkani ili cikloalkilalkani?

Manje jedinice se smatraju
supstituentima većih!!!

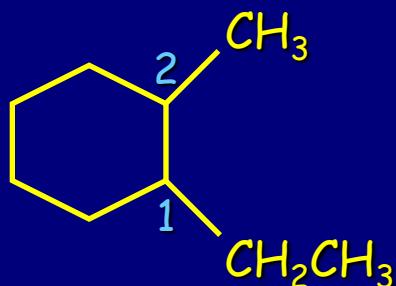
IUPAC-novo pravilo:
alkilcikloalkani

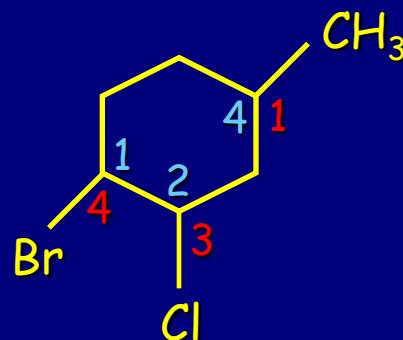
pentilciklopropan

Disupstituisani:

- Najmanji brojevi za položaj supstituenata
- Redosled po abecedi

1-etil-2-metilcikloheksan

1,2,4 ne 1,3,4

1-bromo-2-chloro-4-metilcikloheksan

Stereoizomeri

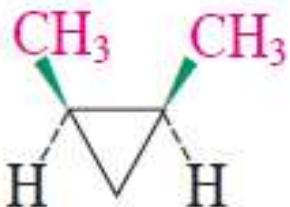
Cikloalkani imaju dve strane.

Sa dva i više supstituenata novi tip izomerije

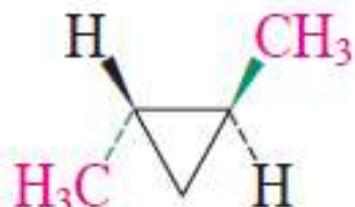
Supstituenti na istoj strani: *cis*

Supstituenti na suprotnim stranama: *trans*

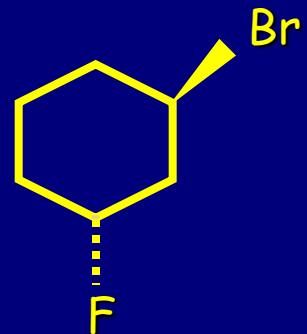
} Stereoizomeri

cis-1,2-dimetilciklopropan

trans-1,2-dimetilciklopropan

Trans-1-brom-3-fluorocikloheksan

Definicija stereoizomera:

Ista konektivnost (njihovi atomi vezani istim redosledom), ali se razlikuju u prostornom rasporedu

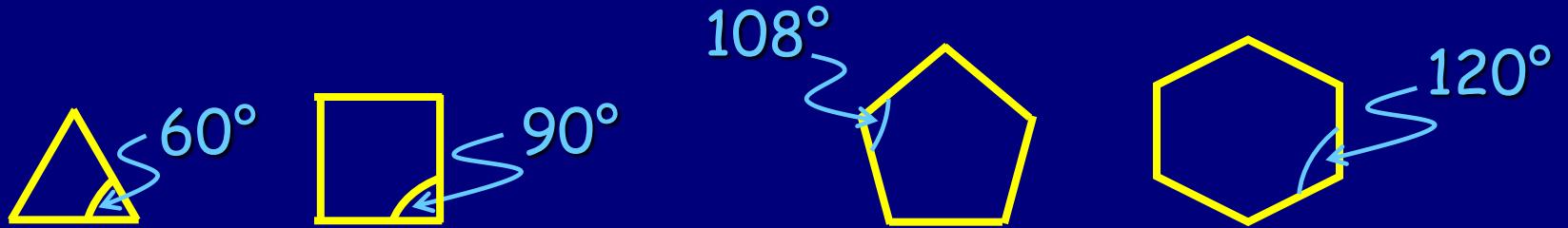
Ova definicija uključuje i rotamere (anti, gauche, itd.).

Stereoizomer : rotamer

Stereoizomeri: su stabilni na sobnoj temperaturi, pretvaranje jednog u drugi moguće samo raskidanjem veza.

Rotameri: konformeri se brzo uravnotežuju rotacijom oko veza

Napon prstena

sp^3 -ugljenik: uglovi veza 109.5°

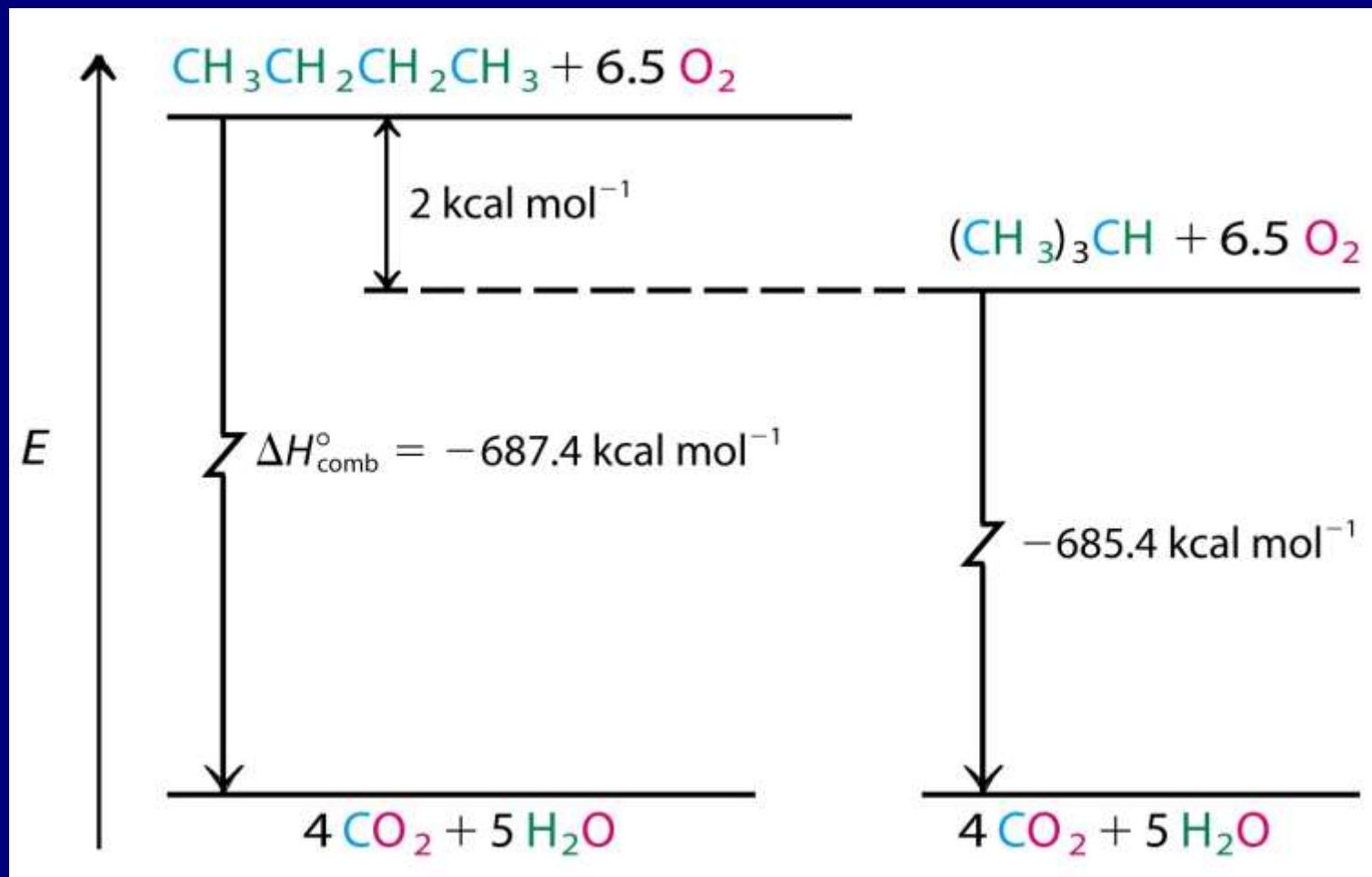
Kako možemo kvantifikovati "napon prstena"?
Potrebno je uporediti sa sistemom bez napona.
Toplota sagorevanja kao merilo stabilnosti.

TABELA 3-7

Topote sagorevanja (kcal mol^{-1} , normalizovane na 25°C)
razlicitih organskih jedinjenja

Jedinjenje (stanje)	Ime	$\Delta H^\circ_{\text{sag}}$
CH_4 (gas)	metan	$\sim 160 \left\{ \begin{array}{l} -212.8 \\ -372.8 \end{array} \right.$
C_2H_6 (gas)	etan	$\sim 160 \left\{ \begin{array}{l} -530.6 \\ -687.4 \end{array} \right.$
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_3$ (gas)	propan	$\sim 160 \left\{ \begin{array}{l} -685.4 \\ -845.2 \end{array} \right.$
$\text{CH}_3(\text{CH}_2)_2\text{CH}_3$ (gas)	butan	$\sim 160 \left\{ \begin{array}{l} -838.8 \\ -995.0 \end{array} \right.$
$(\text{CH}_3)_3\text{CH}$ (gas)	2-metilpropan	
$\text{CH}_3(\text{CH}_2)_3\text{CH}_3$ (tečan)	pentan	
$\text{CH}_3(\text{CH}_2)_3\text{CH}_3$ (tečan)	pentan	
$\text{CH}_3(\text{CH}_2)_4\text{CH}_3$ (tečan)	heksan	
 (tečan)	cikloheksan	-936.9
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$ (gas)	etanol	-336.4
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$ (tečan)	etanol	-326.7
$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$ (čvrst)	trščani šećer (saharoza)	-1348.2

Primena: Relativni energetski sadržaj dva izomerna butana

Račvasti alkani su nešto stabilniji od izomera ravnog niza

Kod alkana za svaku dodatu (CH_2) grupu
priраст од $\delta\Delta H^\circ_{\text{sag}} \sim -157.4$.

Na osnovу ovог је могуће предвидети
 $\Delta H^\circ_{\text{sag}}$ (очекивано) за $C_n\text{H}_{2n+2}$: $n \times 157.4$.

Predviđanje kod cikloalkана :

$\Delta H^\circ_{\text{sag}}$ (очекивано) $(\text{CH}_2)_n$: $n \times 157.4$.

Razlika између очекivane и експерименталне
вредности је напон прстена

TABELA 4-2

Izračunate i eksperimentalne vrednosti topline sagorevanja (kcal mol^{-1}) različitih cikloalkana

Veličina prstena (C_n)	$\Delta H_{\text{sag}}^{\circ}$ (izračunato)	$\Delta H_{\text{sag}}^{\circ}$ (eksperimentalno)	Ukupan napon	Napon po CH_2 grupi
3	-472.2	-499.8	27.6	9.2
4	-629.6	-655.9	26.3	6.6
5	-787.0	-793.5	6.5	1.3
6	-944.4	-944.5	0.1	0.0
7	-1101.8	-1108.2	6.4	0.9
8	-1259.2	-1269.2	10.0	1.3
9	-1416.6	-1429.5	12.9	1.4
10	-1574.0	-1586.0	14.0	1.4
11	-1731.4	-1742.4	11.0	1.1
12	-1888.8	-1891.2	2.4	0.2
14	-2203.6	-2203.6	0.0	0.0

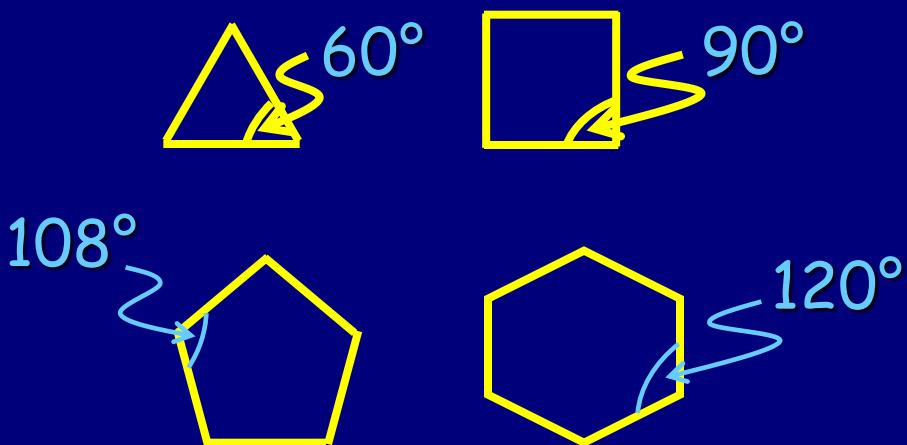
Napomena: izračunati brojevi su zasnovani na vrednosti $-157,4 \text{ kcal mol}^{-1}$ za CH_2 grupu

Mali prstenovi (3, 4)

Obični prstenovi (5, 6, 7)

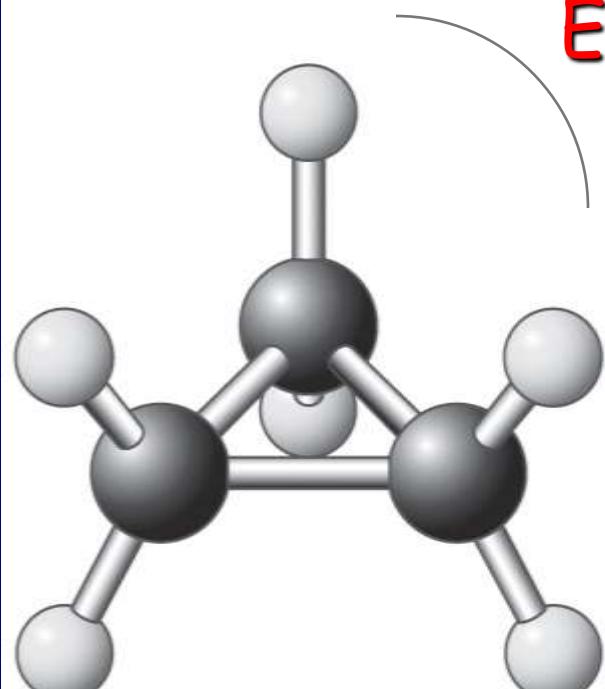
Srednji prstenovi (8-12)

Veliki prstenovi (>12)

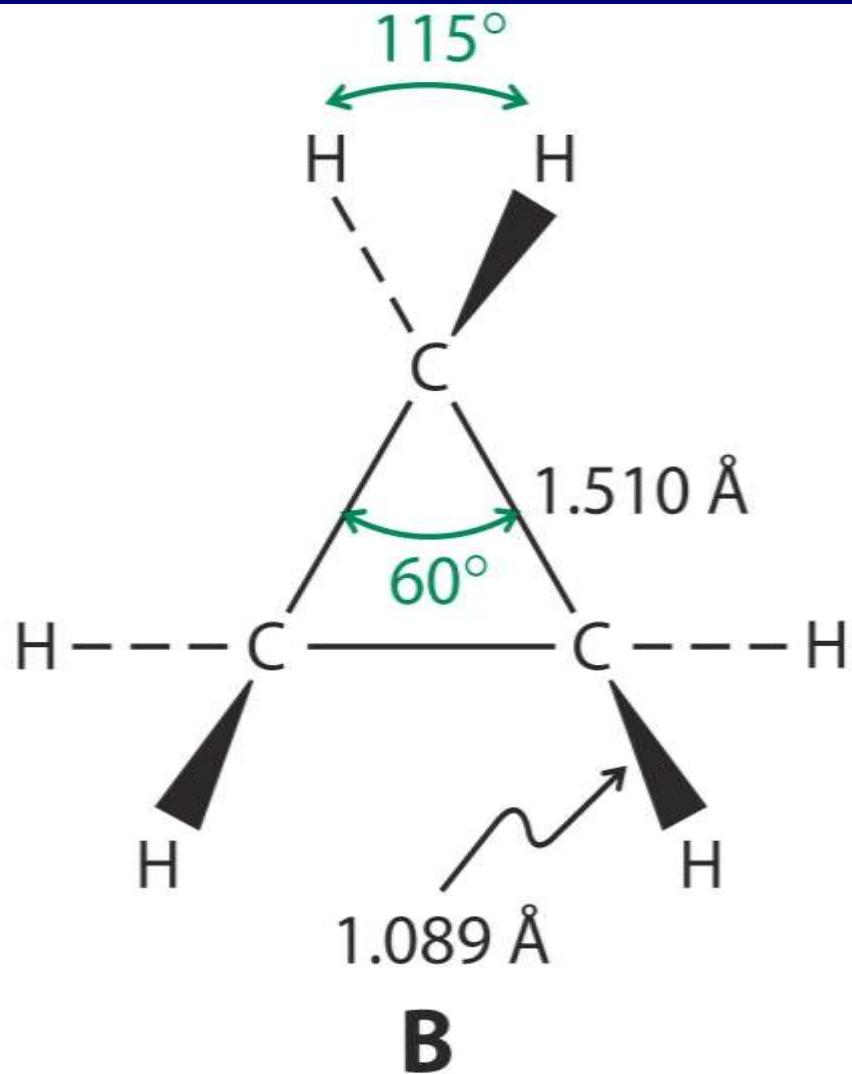
- Napon prstena:**
1. Uglovi veza
(posebno C3 i C4)
 2. Eklipsnost
 3. Transanularne interakcije (posebno kod srednjih prstenova)

Ciklopropan

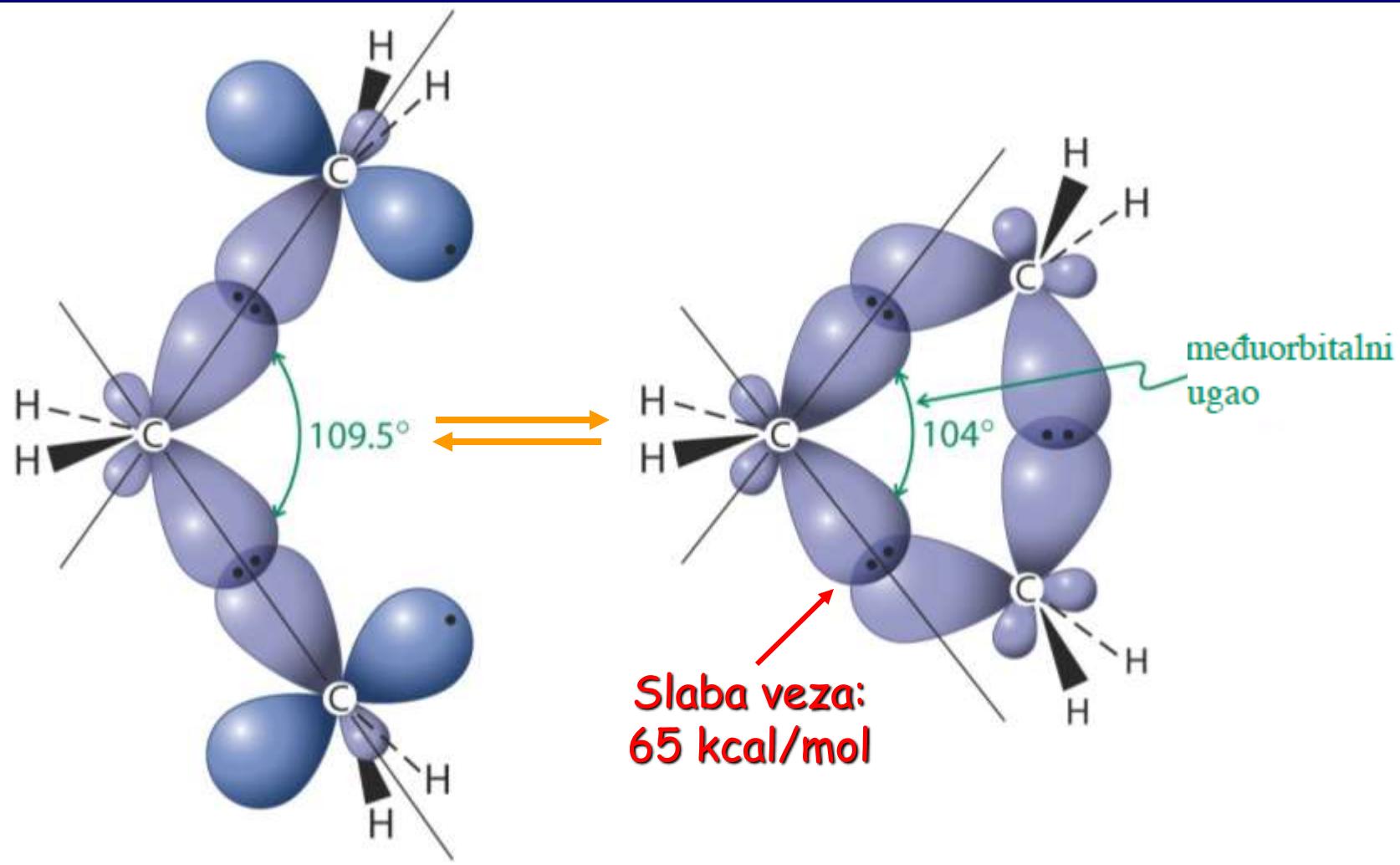

A

Eklipsna

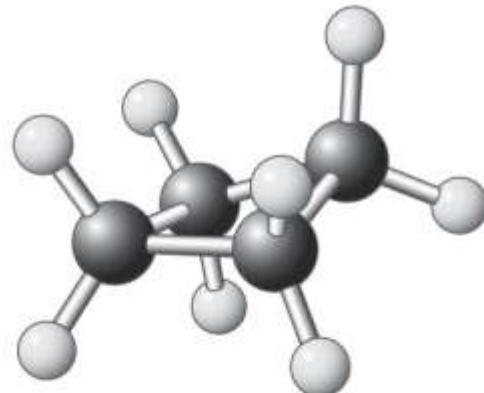

Savijene veze kod ciklopropana

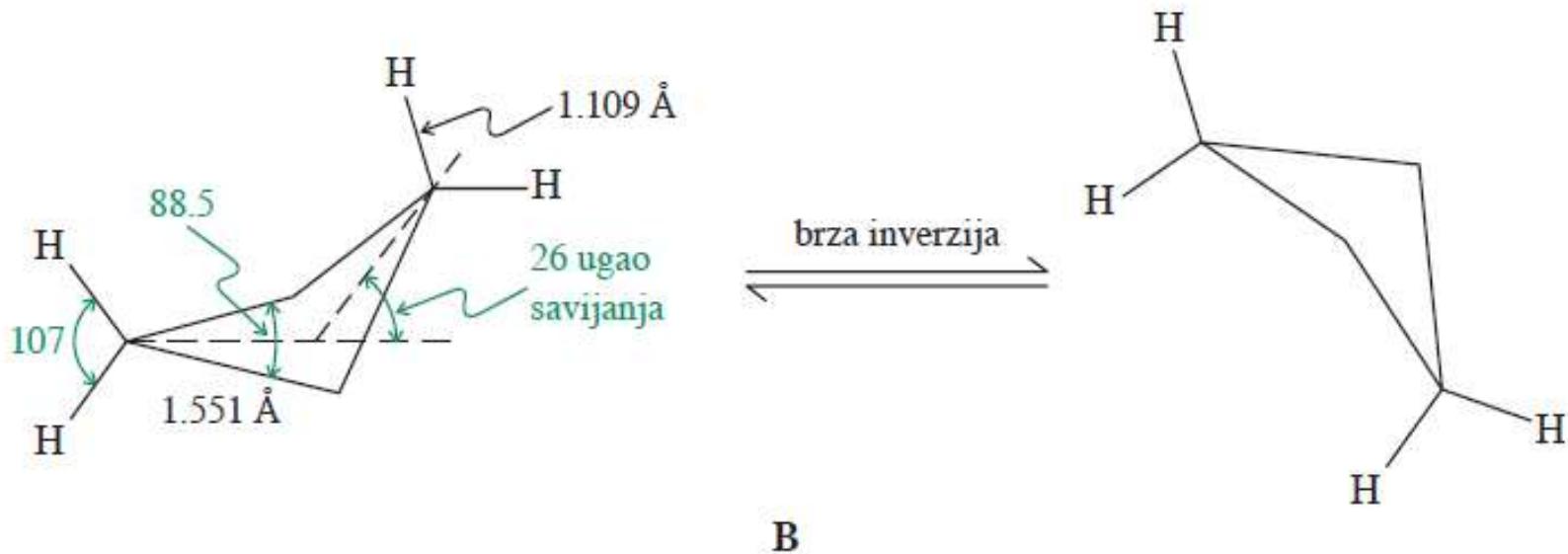

Trimetilen diradikal

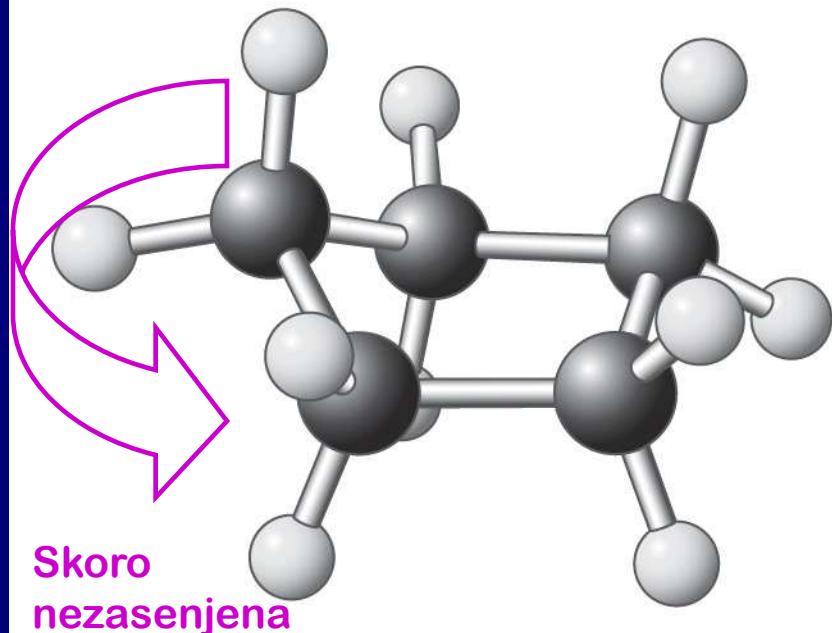
Ciklobutan: "nabiranjem" se smanjuje eklipsnost

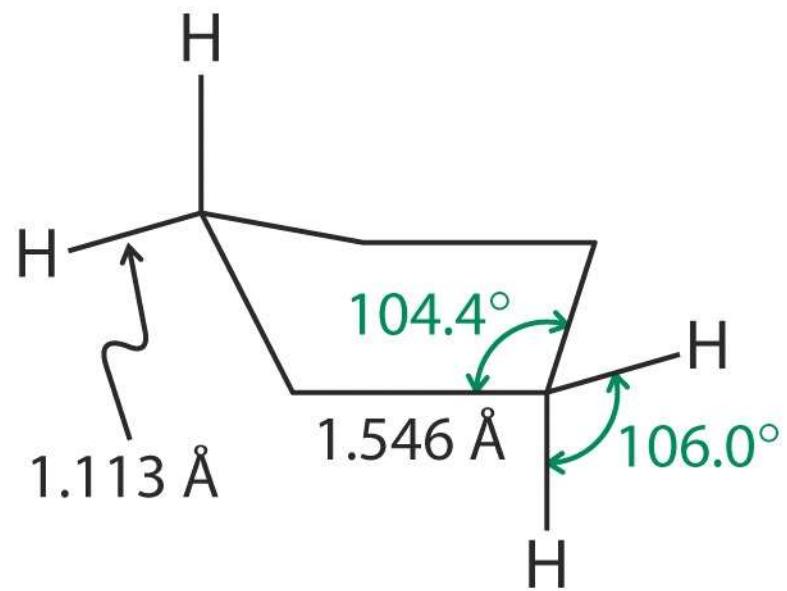
A

Ciklopentan: konformacija koverte

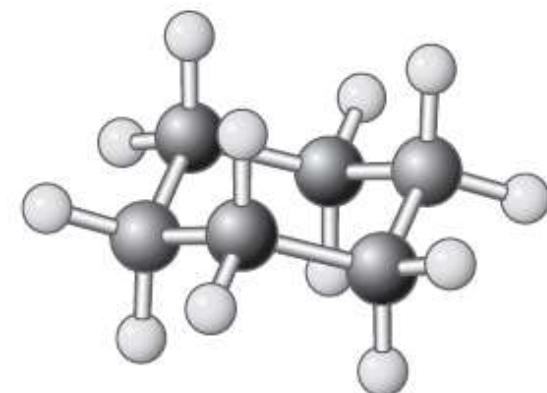
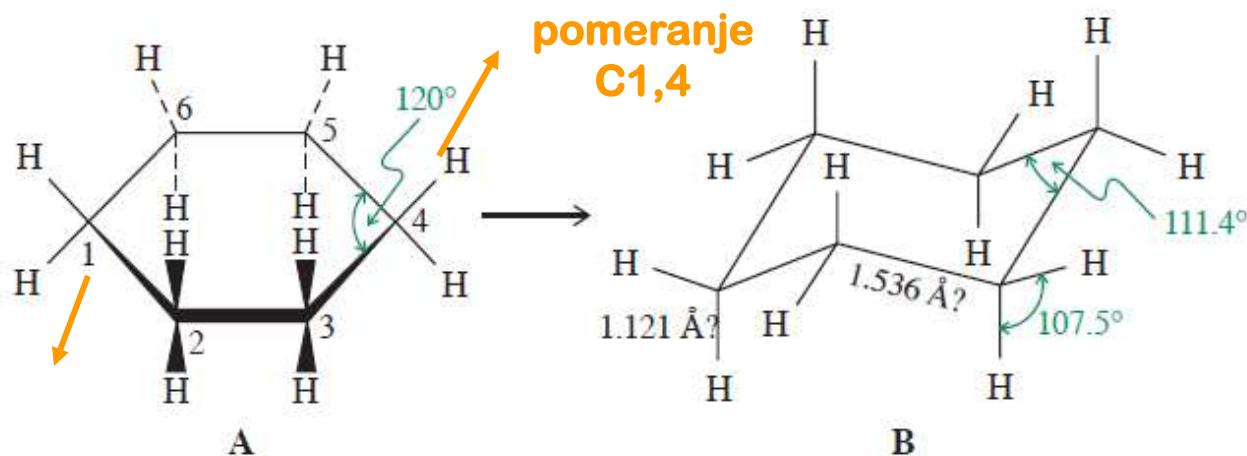

A

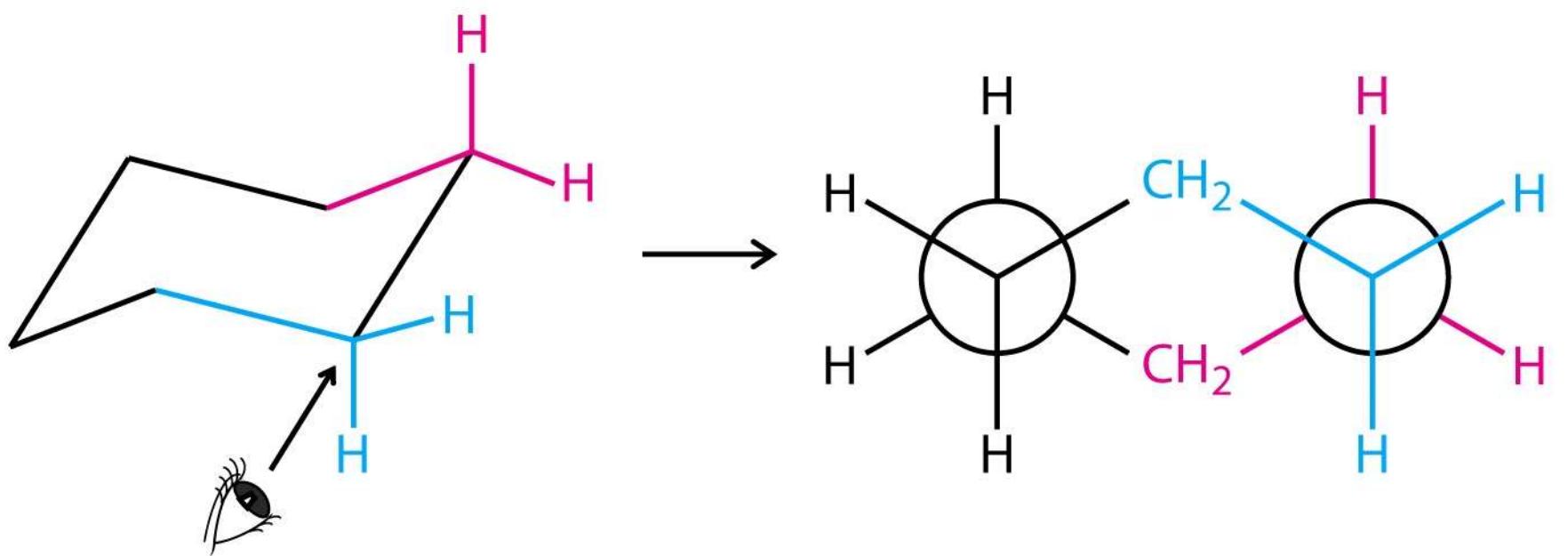
B

Cikloheksan: cikloalkan bez napona; konformacija stolice

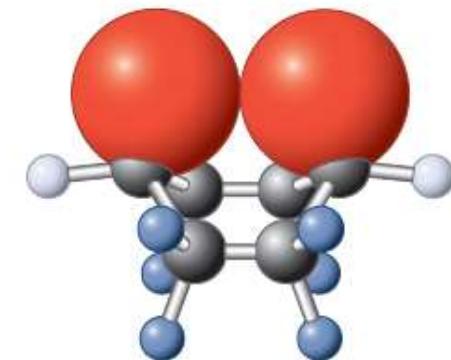
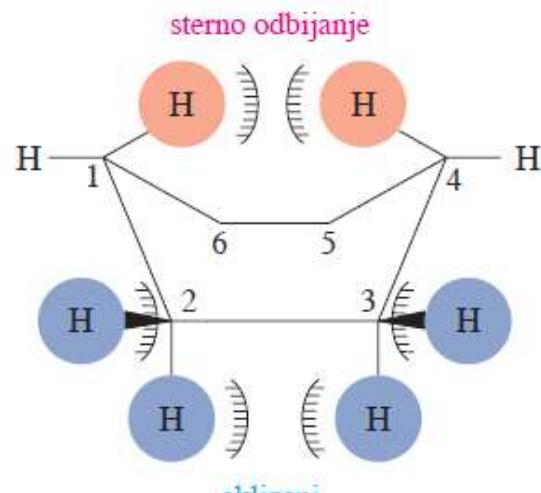
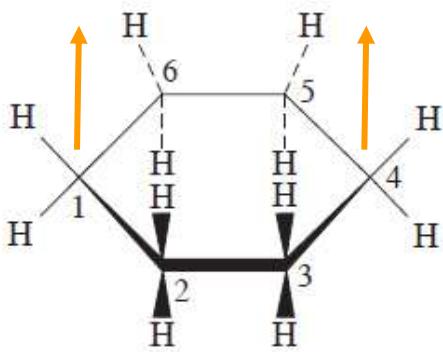

Veoma slične vrednosti za izračunatu i eksperimentalno određenu toplotu sagorevanja: -944,4 : -944,5 kcal mol⁻¹

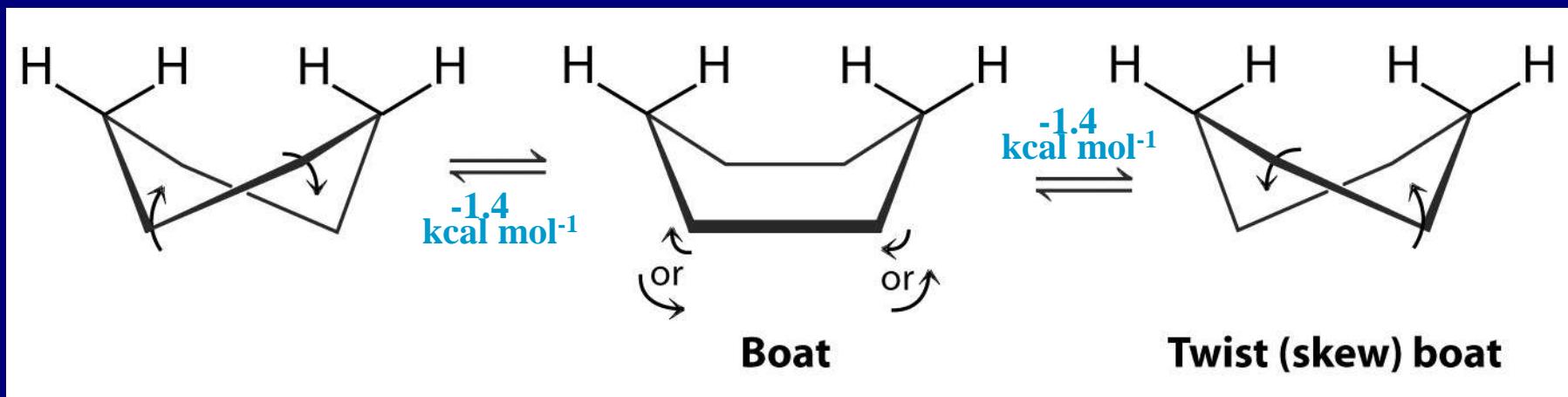
Newman-ova projekcija cikloheksana-nezasenjena

Konformacija lađe, manje stabilna zbog eklipsnih interakcija i transanularnog napona

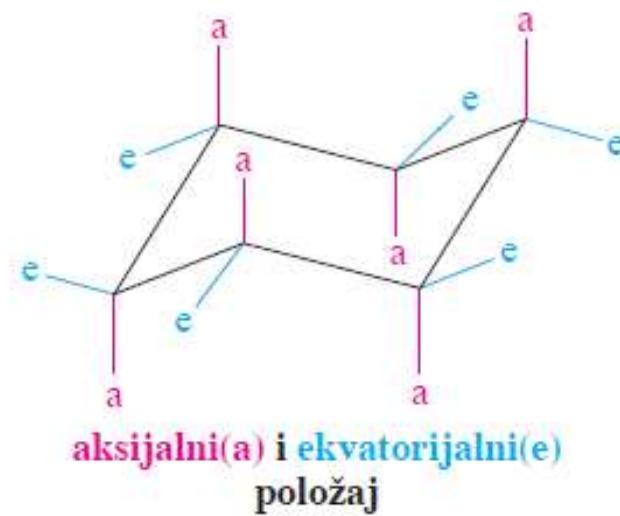
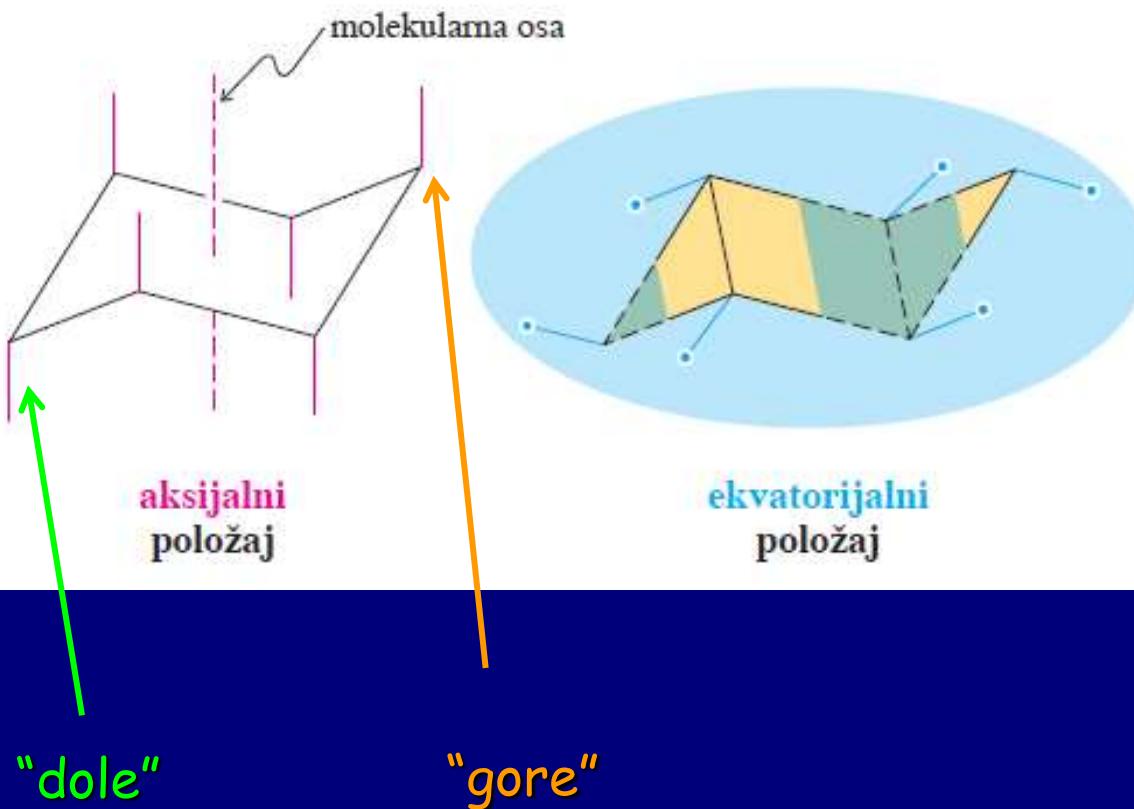

...zato se lada uvija.

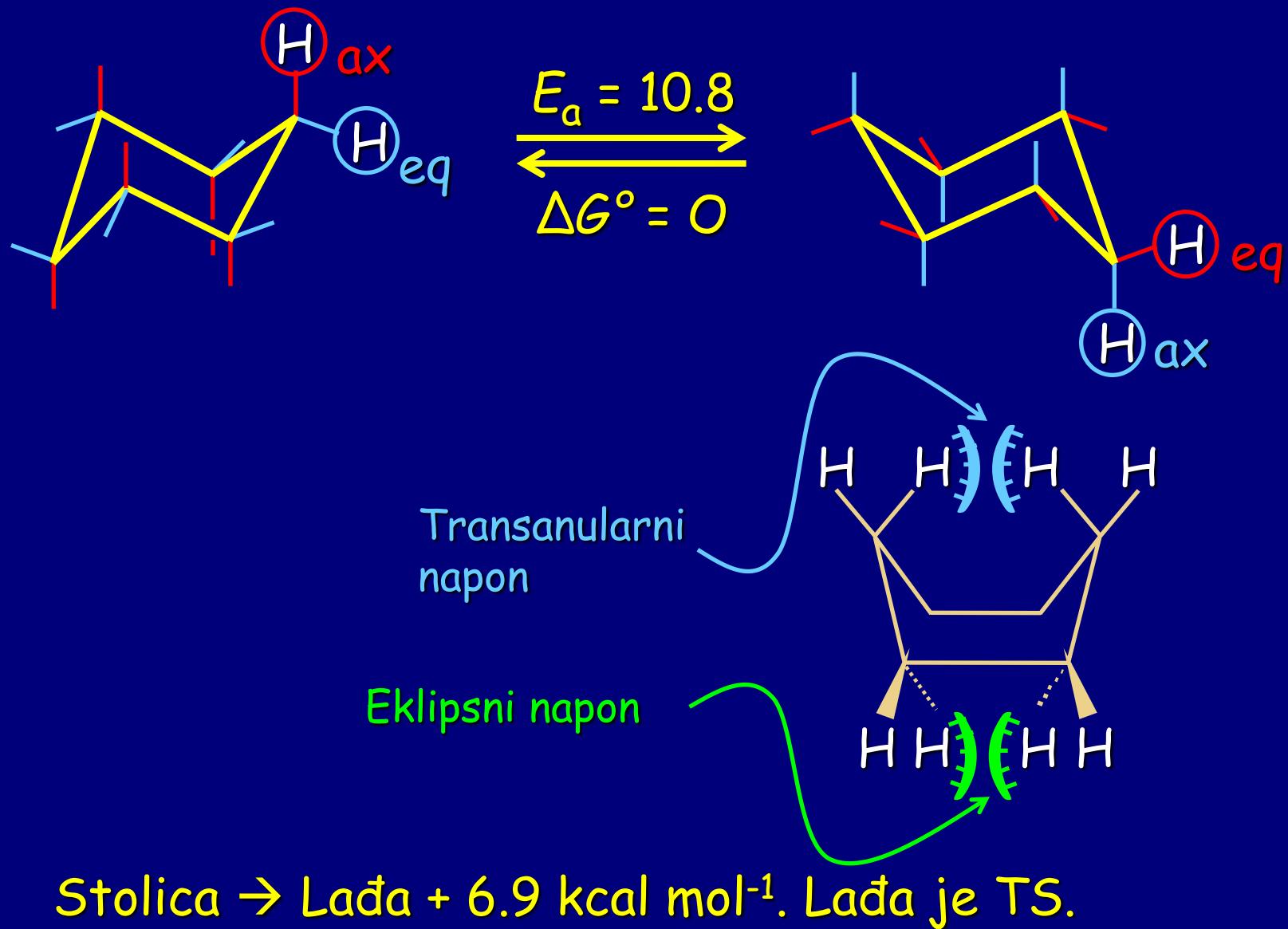

Dva moguća oblika uvijene lade se međusobno izmenjuju preko konformera lade kao prelaznog stanja

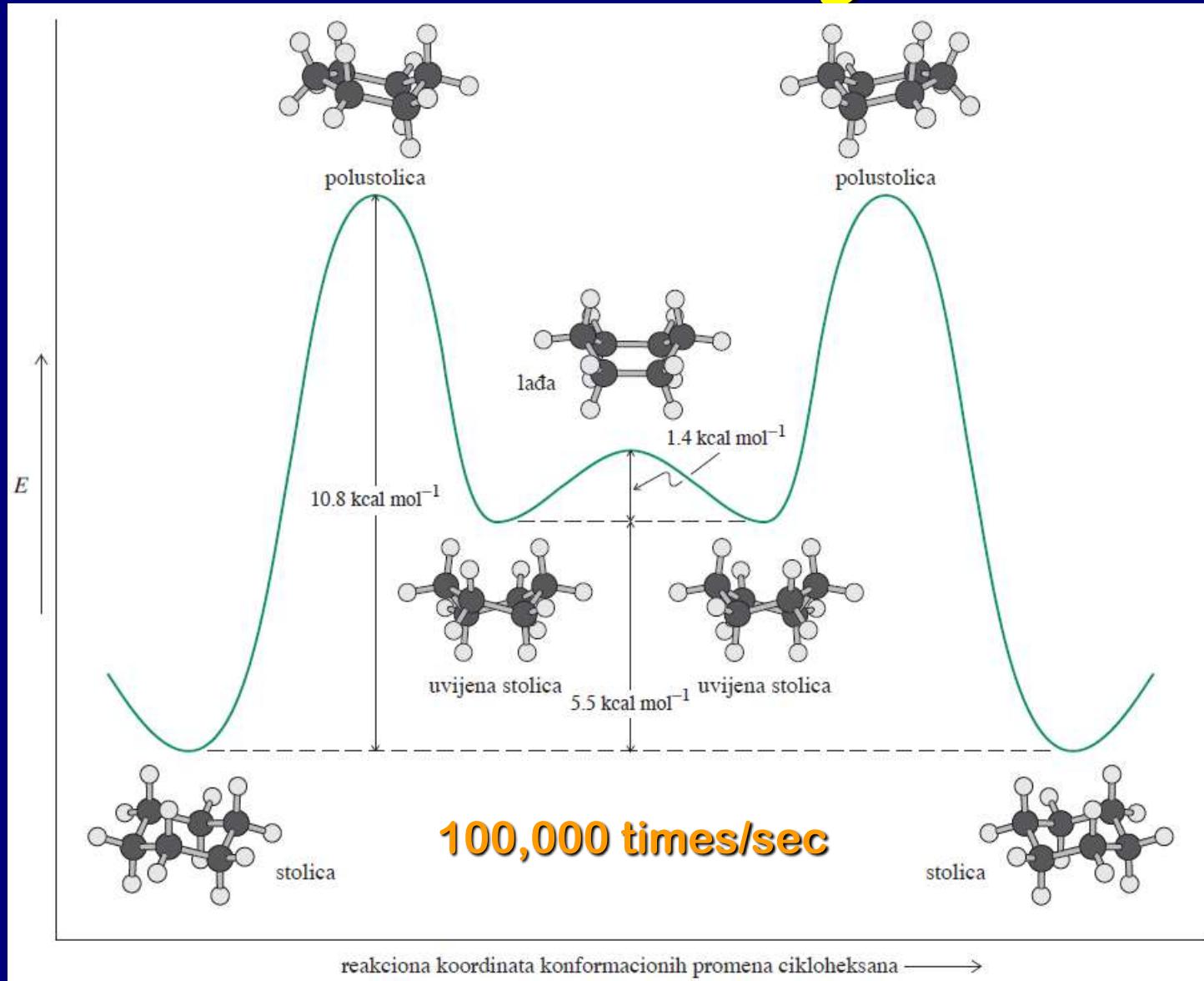
Kako nacrtati cikloheksan u konformaciji stolice

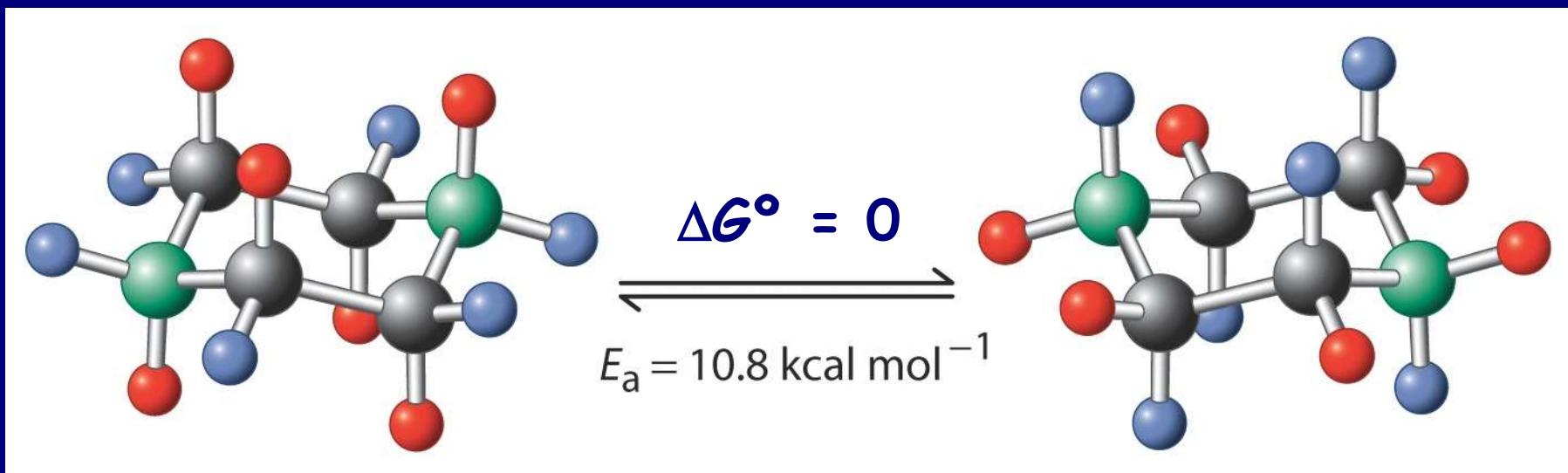
Promena konformacija cikloheksana

Prevodenje jedne konformacije stolice u drugu

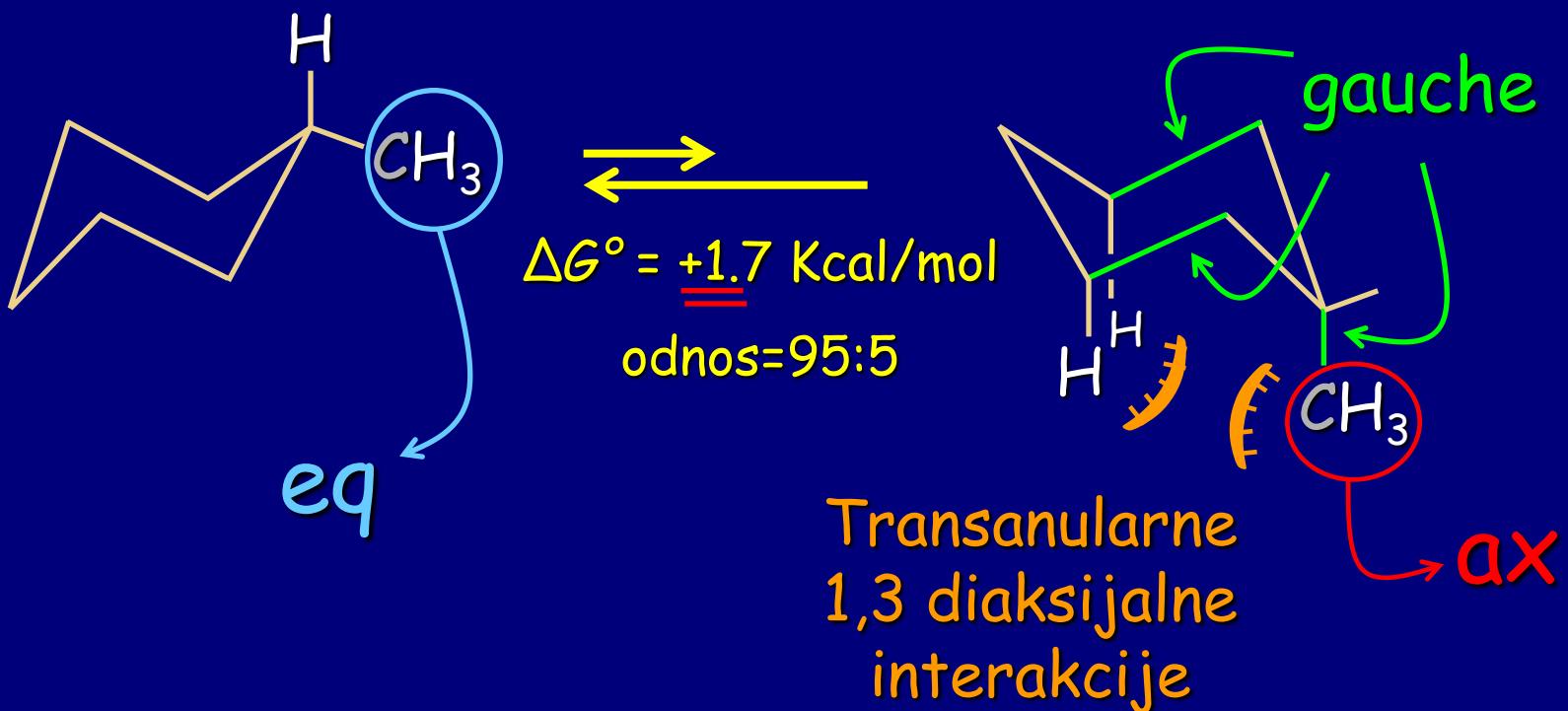
Konformacionom inverzijom aksijalni vodonici se pretvaraju u ekvatorijalne i obrnuto

Ove dve strukture su identične.
Šta se dešava sa supstituisanim cikloheksanima?

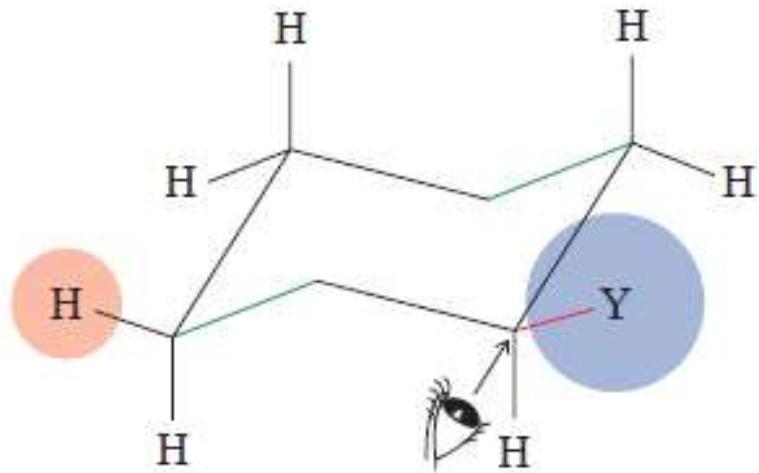
Supstituisani cikloheksani

Konformaciona analiza: Aksijalni i ekvatorijalni metilcikloheksani nemaju iste energije

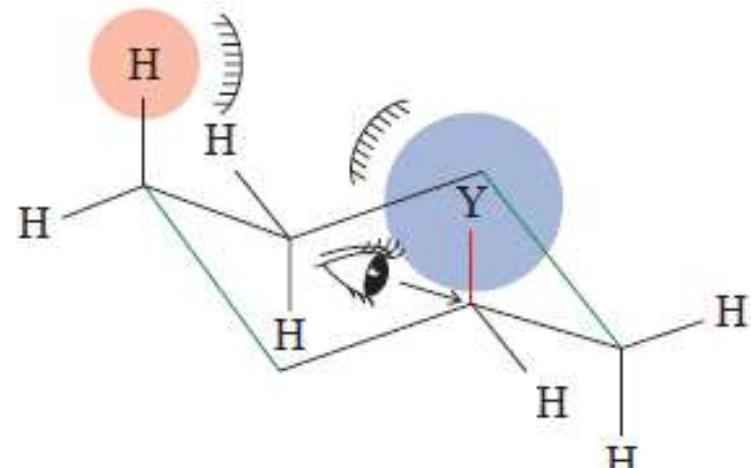

Aksijalno-ekvatorijalni konformeri

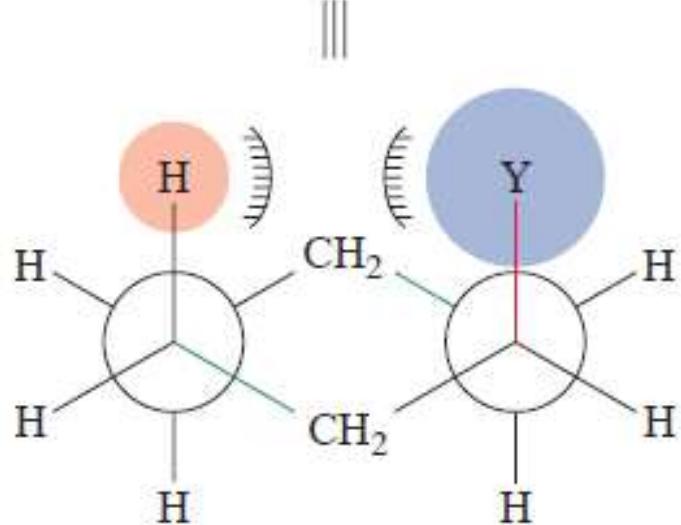
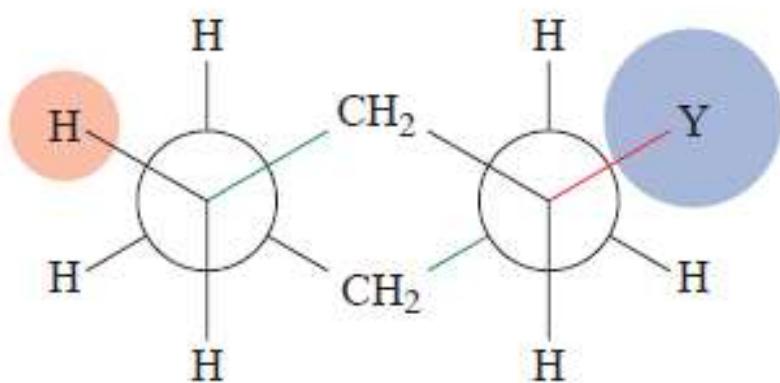
ekvatorijalni Y

aksijalni Y

|||

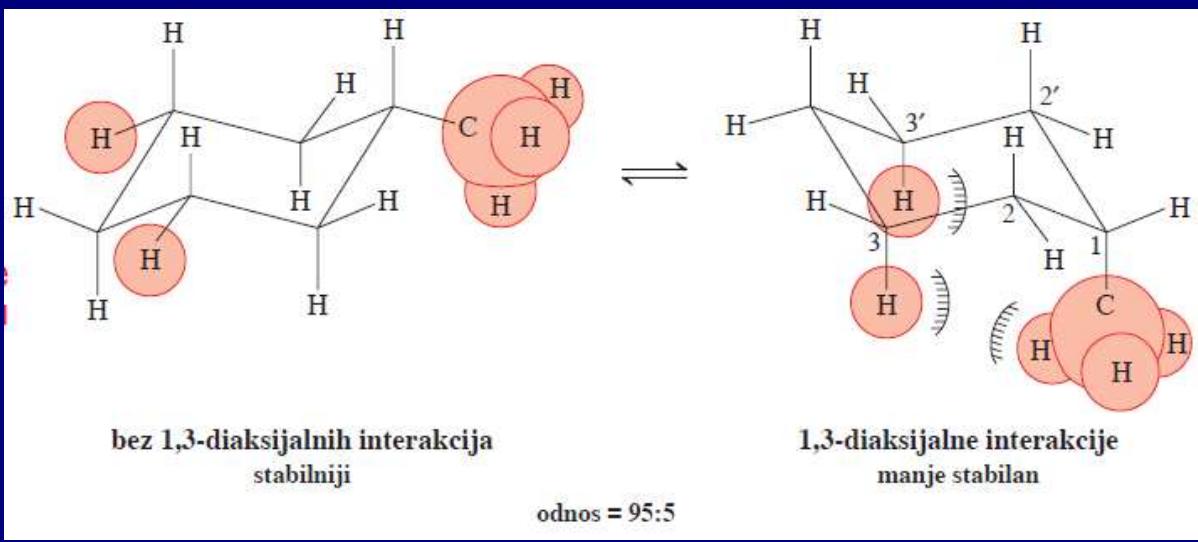

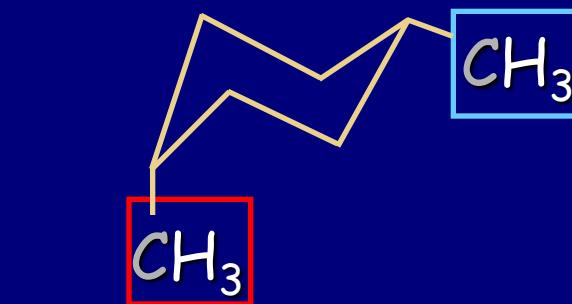
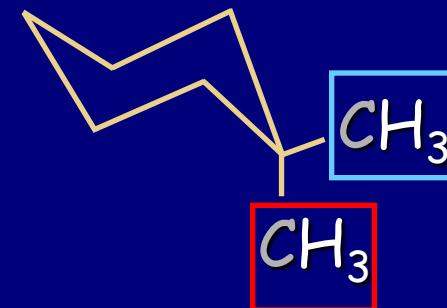
TABELA 4-3

Promene slobodne energije inverzije konformeru cikloheksana sa naznačenim ekvatorijalnim supstituentom u konformer sa aksijalnim konformerom

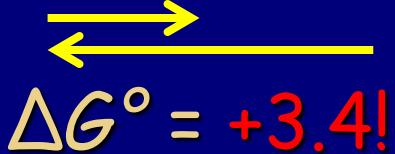
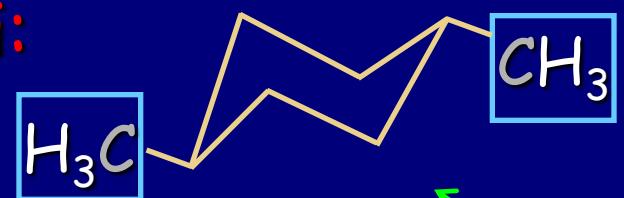
Supstituent	ΔG° (kcal mol ⁻¹)	Supstituent	ΔG° (kcal mol ⁻¹)
H	0	F	0.25
CH ₃	1.70	Cl	0.52
CH ₃ CH ₂	1.75	Br	0.55
(CH ₃) ₂ CH	2.20	I	0.46
(CH ₃) ₃ C	≈ 5	HO	0.94
	1.41	CH ₃ O	0.75
	1.29	H ₂ N	1.4

Napomena: u svim primerima, stabilniji konformer je onaj u kome je supstituent ekvatorijalan

Konformaciona analiza: ΔG° mogu biti aditivne.
Razmotrimo dimetilcikloheksane:

Ali:

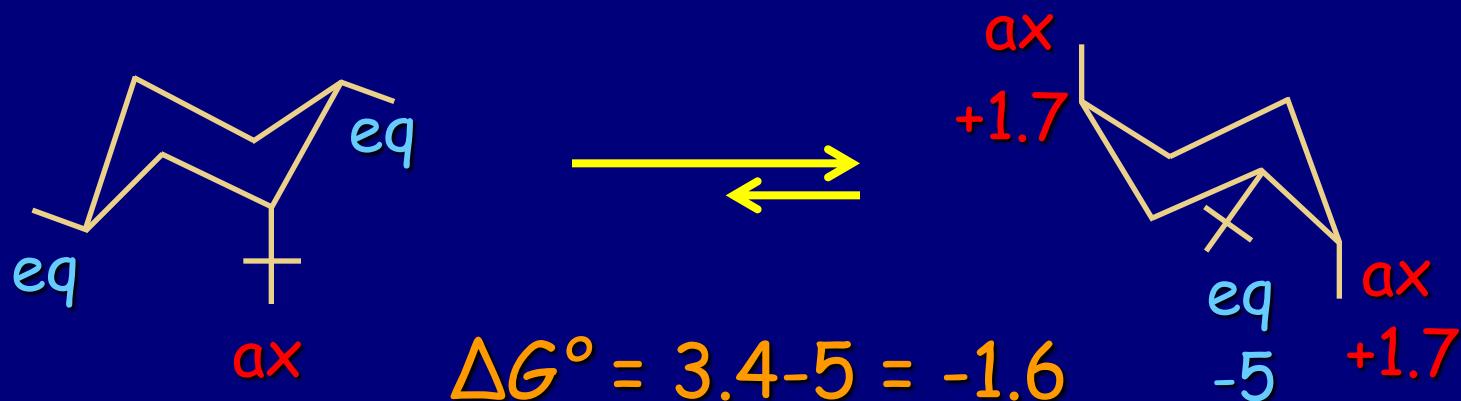
Trans-1,4-dimetilcikloheksan

diekvotorijalni

diaksijalni

Najveća grupa favorizuje jednu konformaciju:

Veliki supstituenti kaoterc-Bu, „zaključava“ konformaciju

TABELA 4-3

Promene slobodne energije inverzije konformeru cikloheksana sa naznačenim ekvatorijalnim supstituentom u konformer sa aksijalnim konformerom

Supstituent	ΔG° (kcal mol ⁻¹)	Supstituent	ΔG° (kcal mol ⁻¹)
H	0	F	0.25
CH ₃	1.70	Cl	0.52
CH ₃ CH ₂	1.75	Br	0.55
(CH ₃) ₂ CH	2.20	I	0.46
(CH ₃) ₃ C	≈ 5	HO	0.94
	1.41	CH ₃ O	0.75
	1.29	H ₂ N	1.4

Napomena: u svim primerima, stabilniji konformer je onaj u kome je supstituent ekvatorijalan

Problem:

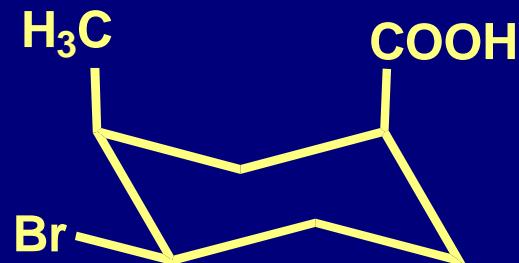
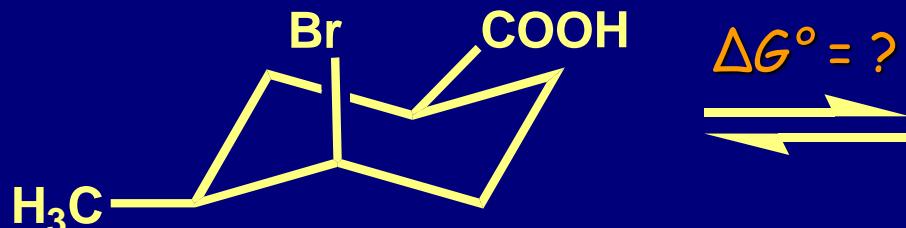
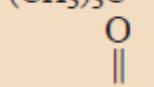
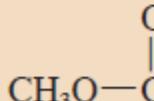

TABELA 4-3

Promene slobodne energije inverzije konformera cikloheksana sa naznačenim ekvatorijalnim supstituentom u konformer sa aksijalnim konformerom

Supstituent	ΔG° (kcal mol ⁻¹)	Supstituent	ΔG° (kcal mol ⁻¹)
H	0	F	0.25
CH ₃	1.70	Cl	0.52
CH ₃ CH ₂	1.75	Br	0.55
(CH ₃) ₂ CH	2.20	I	0.46
(CH ₃) ₃ C	≈ 5	HO	0.94
	1.41	CH ₃ O	0.75
	1.29	H ₂ N	1.4

Napomena: u svim primerima, stabilniji konformer je onaj u kome je supstituent ekvatorijalan

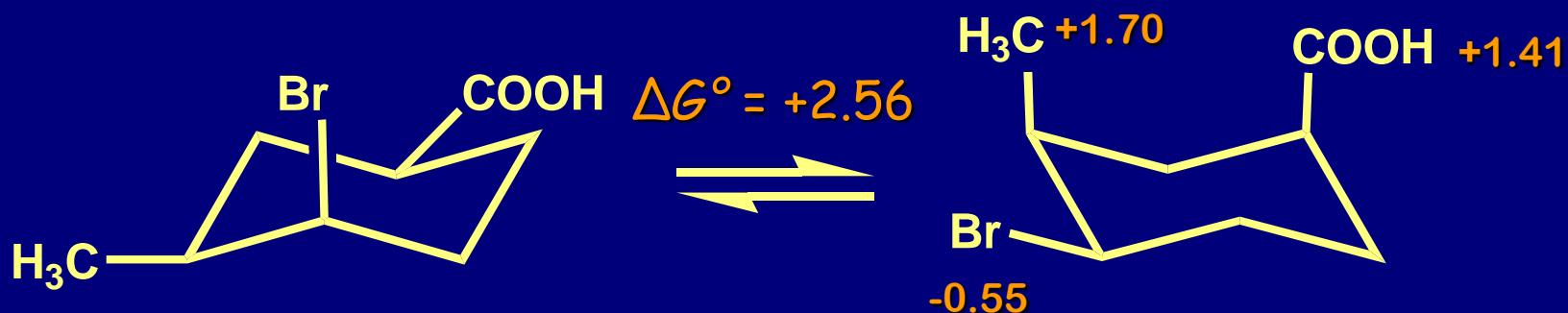
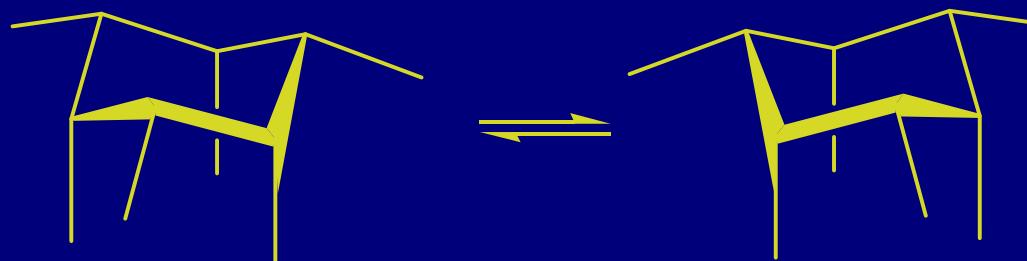
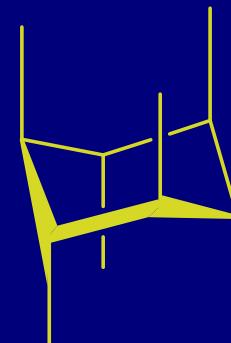
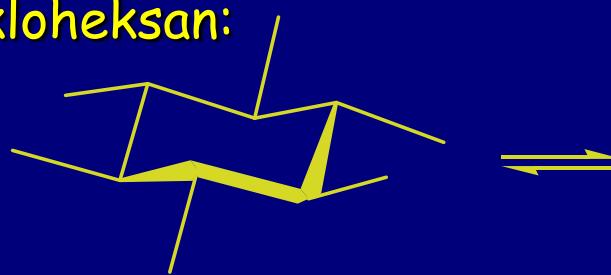

TABLE 4-4

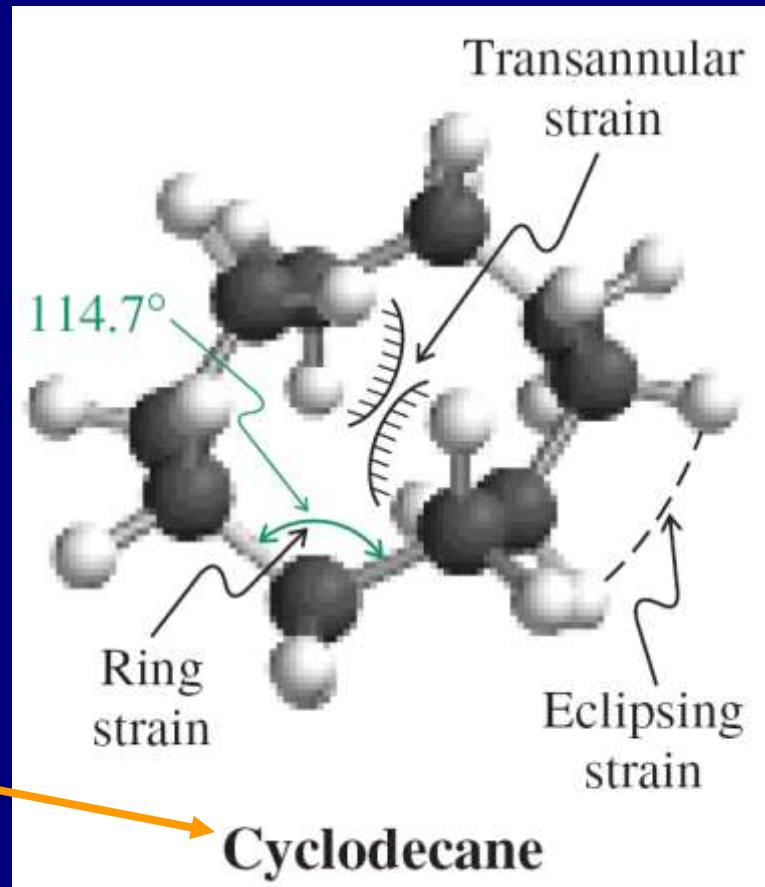
Relation of Cis-Trans Stereochemistry in Substituted Cyclohexanes
to Equatorial-Axial Positions in the Two-Chair Forms

<i>cis</i> -1,2	Axial-equatorial	Equatorial-axial
<i>trans</i> -1,2	Axial-axial	Equatorial-equatorial
<i>cis</i> -1,3	Axial-axial	Equatorial-equatorial
<i>trans</i> -1,3	Axial-equatorial	Equatorial-axial
<i>cis</i> -1,4	Axial-equatorial	Equatorial-axial
<i>trans</i> -1,4	Axial-axial	Equatorial-equatorial

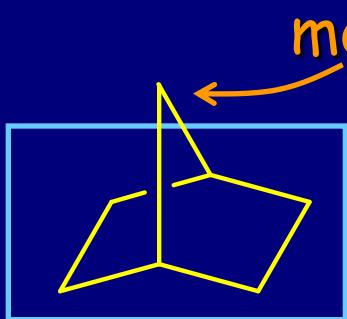
sve-*cis*-heksametilcikloheksan:sve-*trans*-heksametilcikloheksan:

Srednji prstenovi: transanularne interakcije

Ring size (C _n)	Total strain
3	27.6
4	26.3
5	6.5
6	0.1
7	6.4
8	10.0
9	12.9
10	14.0
11	11.0
12	2.4
14	0.0

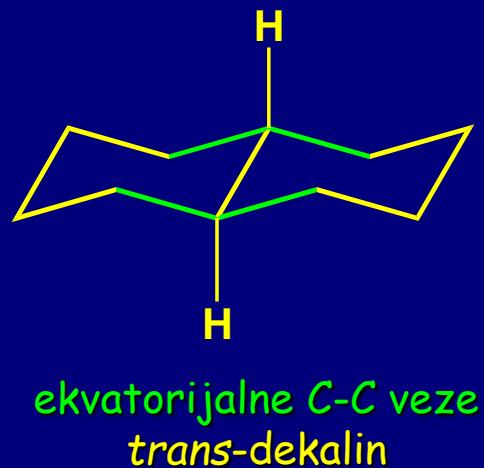

Biciklični, kondenzovani, policiklični, polihedralni alkani

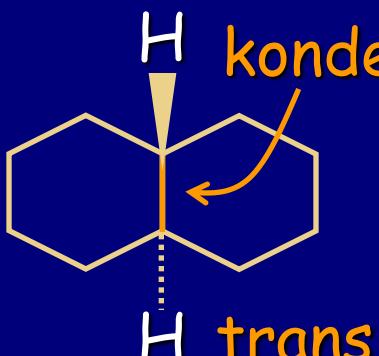

most
zaključana lađa

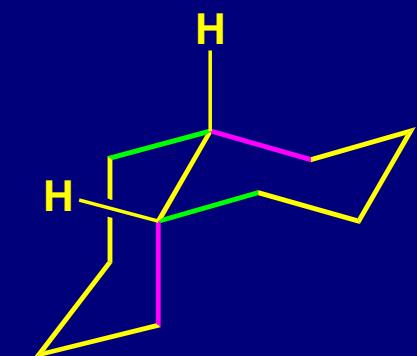
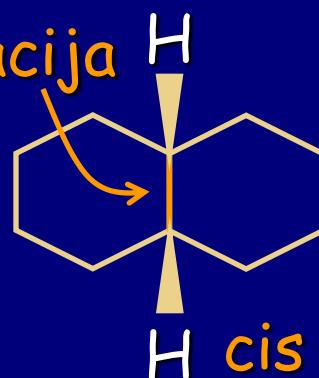
biciklo[2.2.1]heptan
(norbornan)

ekvatorijalne C-C veze
trans-dekalin

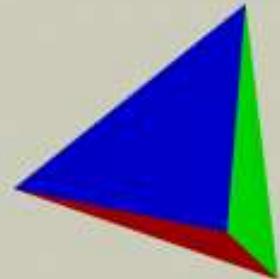
kondenzacija
H trans
Biciklo[4.4.0]dekan
(dekalin), trans i cis

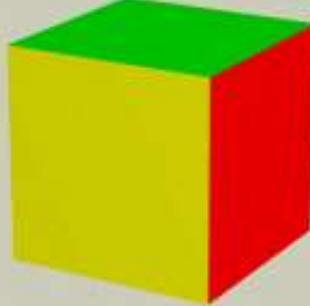
aksijalne C-C veze
ekvatorijalne C-C veze
cis-dekalin

Napraviti model i pokušati konformacionu inverziju!!!!

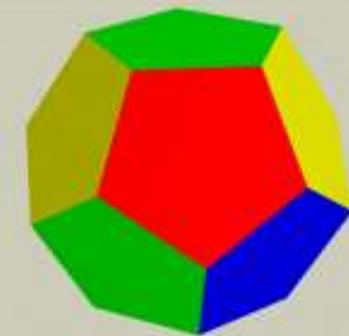
Ugljovodonici sa naponom: Da li postoji granica? Egzotični poliedri: Pet Platonskih ili kosmička čvrsta tela (Platon 350 BC)

Tetrahedron
(vatra)

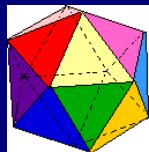

Kuban
(zemlja)

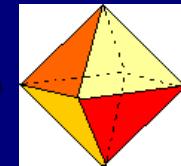

Dodekahedron
("eter")

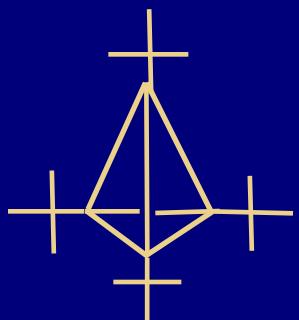
ikosahedron (voda)

i oktahedron (vazduh)

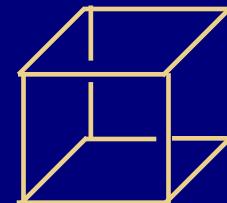

Da li je moguće napraviti Platonska tela sa ugljeničnim skeletom $(CH)_n$?

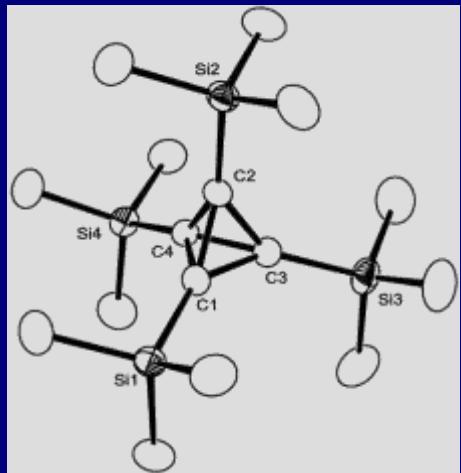

Maier, 1978,
tetra-*t*-Bu-
tetrahedrane.
Substituted C_4H_4

m.p. $135^\circ C$!
Strain:
130 kcal
 mol^{-1}

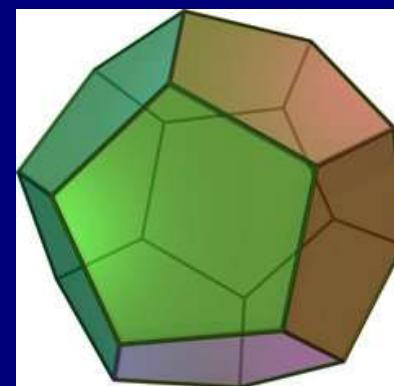
m.p. $126^\circ C$
Strain:
166 kcal
 mol^{-1}

m.p. $202^\circ C$

Maier, Sekiguchi, 2002,
tetrakis(trimethylsilyl)-
tetrahedrane.

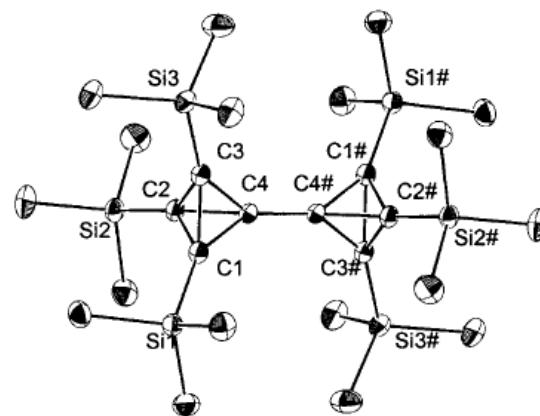
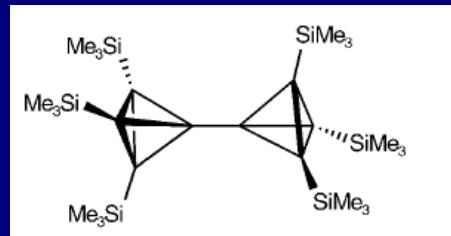
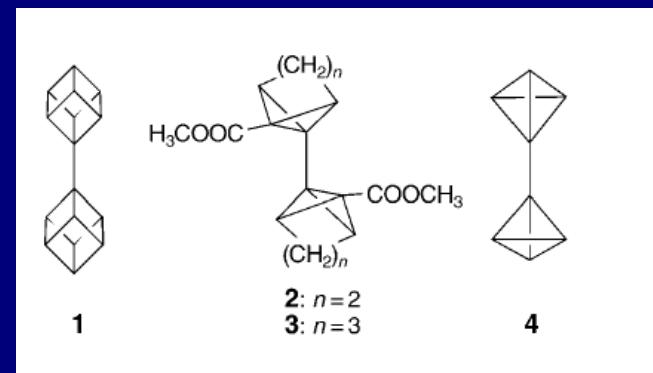
Eaton, 1964,
cubane, C_8H_8

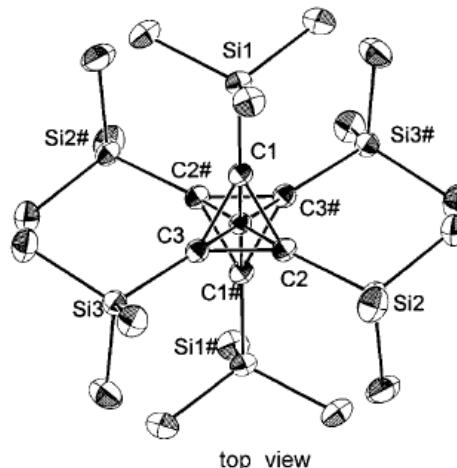
m.p.
 $430^\circ C$!
Strain:
60 kcal
 mol^{-1}

Paquette, 1982,
dodecahedrane, $C_{20}H_{20}$,
12 faces

Sekiguchi, Angew. 2005, 5821

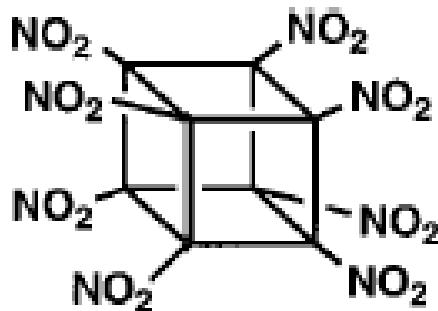

side view

top view

Oktanitrokuban: Novi eksploziv i raketno gorivo

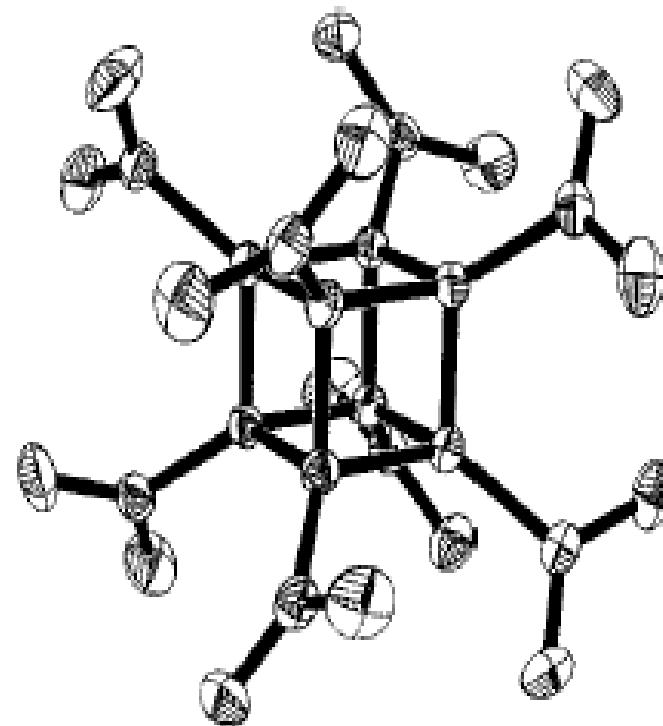

OCTANITROCUBANE

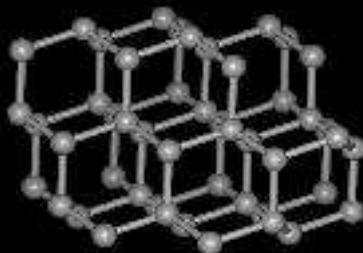
VOLUME EXPANSION ~ 1150 fold @ STP

ENERGY RELEASE ~ 830 kcal/mole

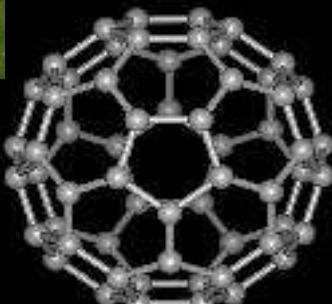

Eaton, *Adv. Mat.*, 2000.

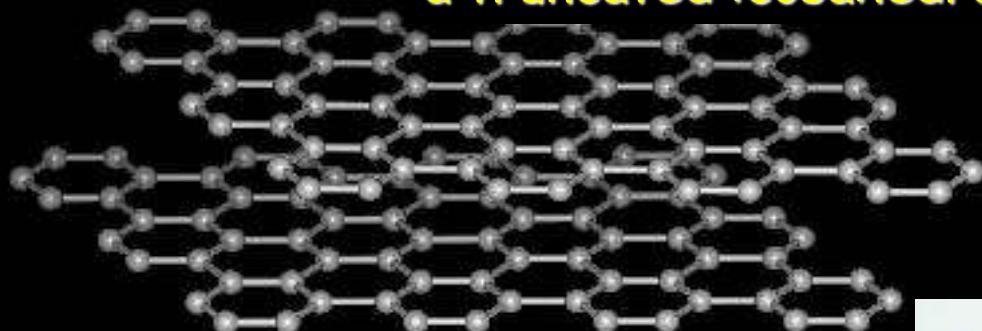
Alotropi ugljenika: C_n

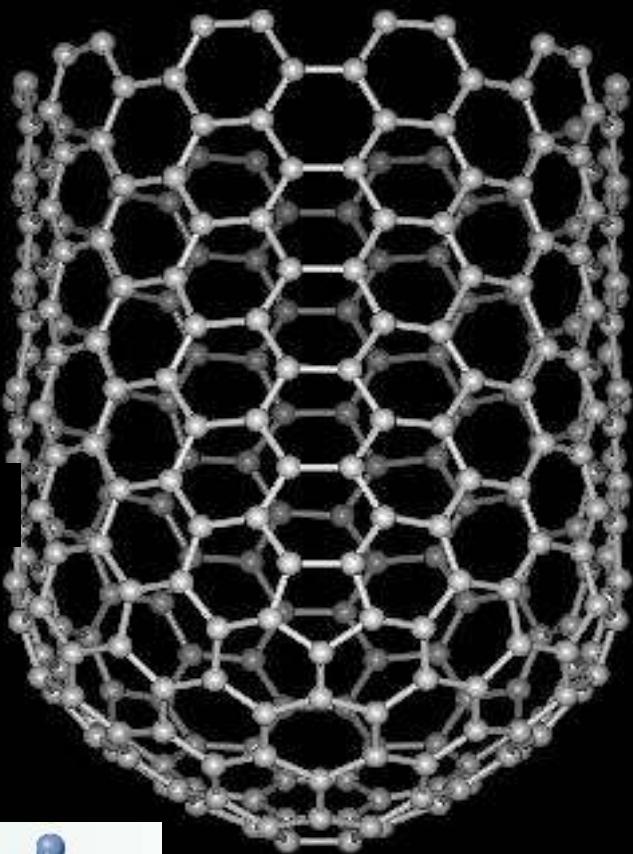
diamond

C_{60}
"buckminsterfullerene"
a truncated icosahedron

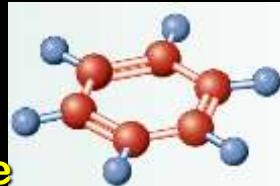

graphite

(10,10) tube

Benzene

Atomic Resolution Imaging of a Carbon Nanotube

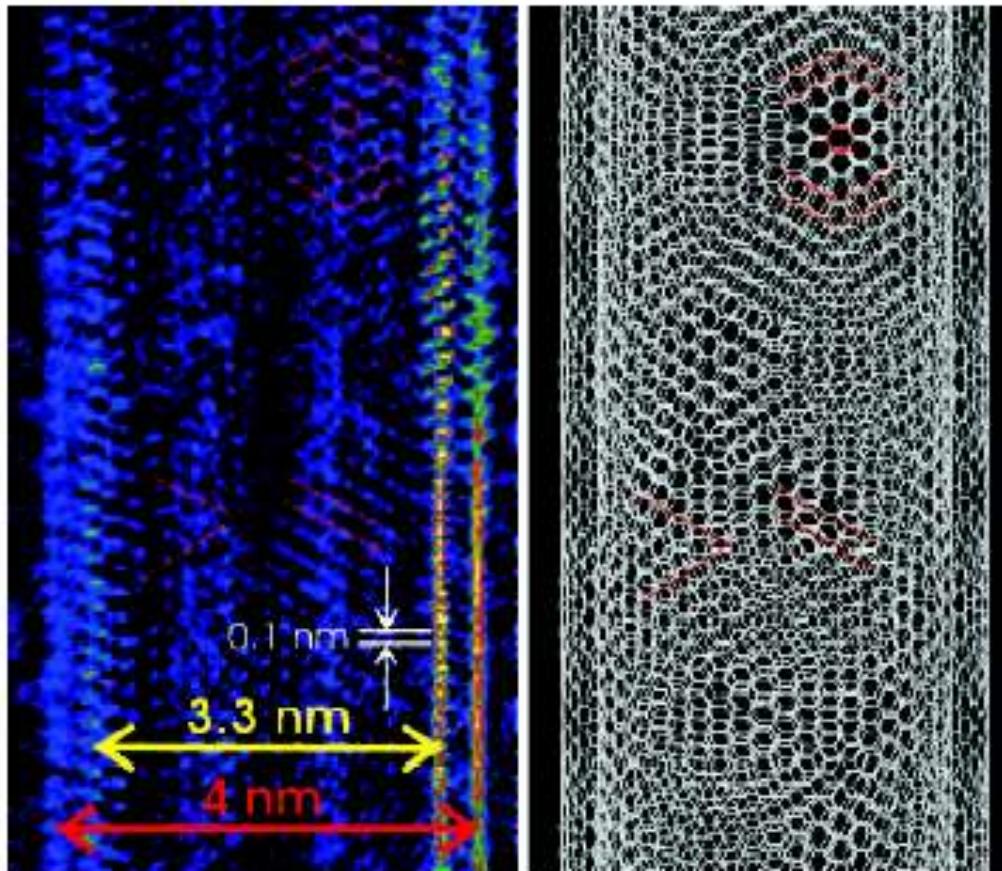
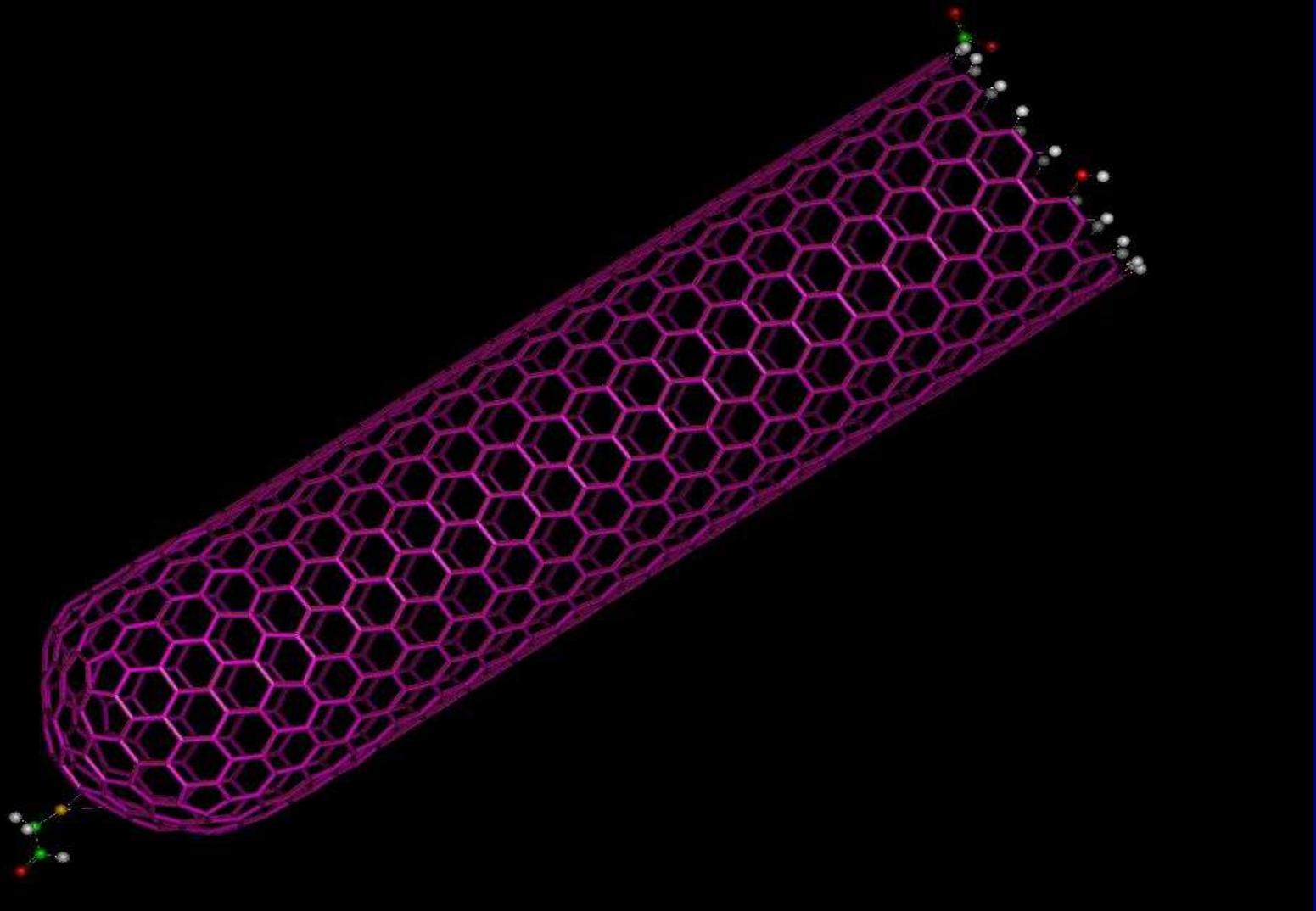
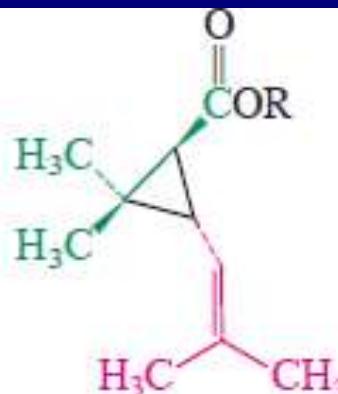

Fig. 2. (left) A section of the reconstructed DWNT image at 1-Å resolution and (right) a structural model constructed with the use of the chiral vectors of (35, 25) and (26, 24) that were determined from the image and diffraction pattern. The DWNT imaged here is one of many in our catalytic chemical vapor deposition-grown samples. Yellow and red lines mark the diameters of the inner and outer tubes, respectively. One side of walls is stronger than the other, which is because of the illumination. The DWNT is incommensurate. In projection, the structure has complex patterns showing both accidental coincidences and Moiré fringes, which are highlighted by hexagons and lines.

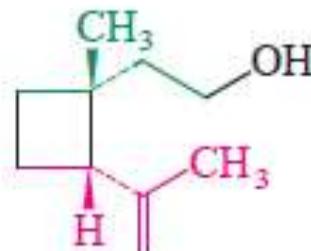
Ugljenične nanotube: novi materijali za budućnost

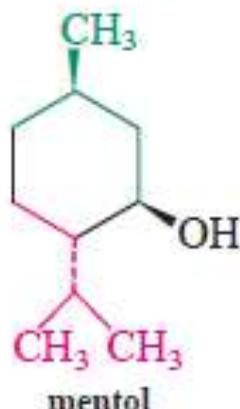
Karbociklični proizvodi u prirodi

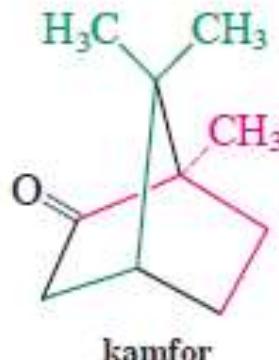
trans-hrizantemska kiselina (R= H)
trans-hrizantemski estari (R ≠ H)

grandizol

mentol

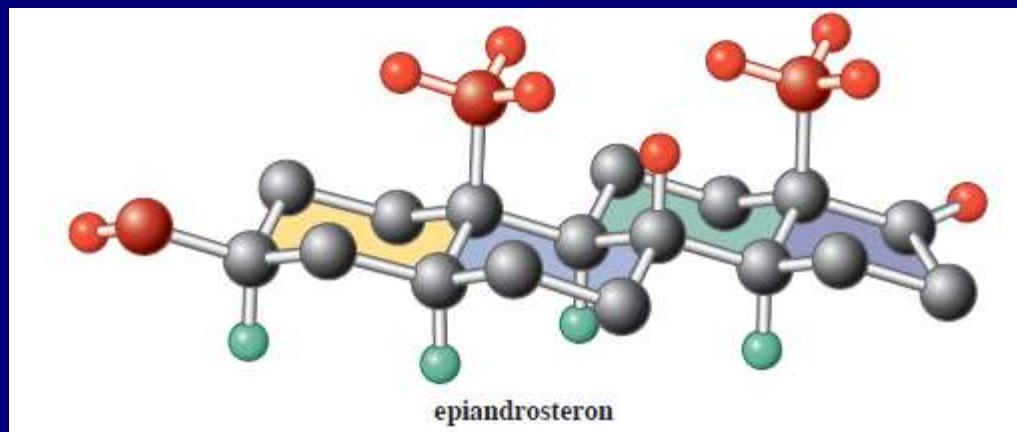
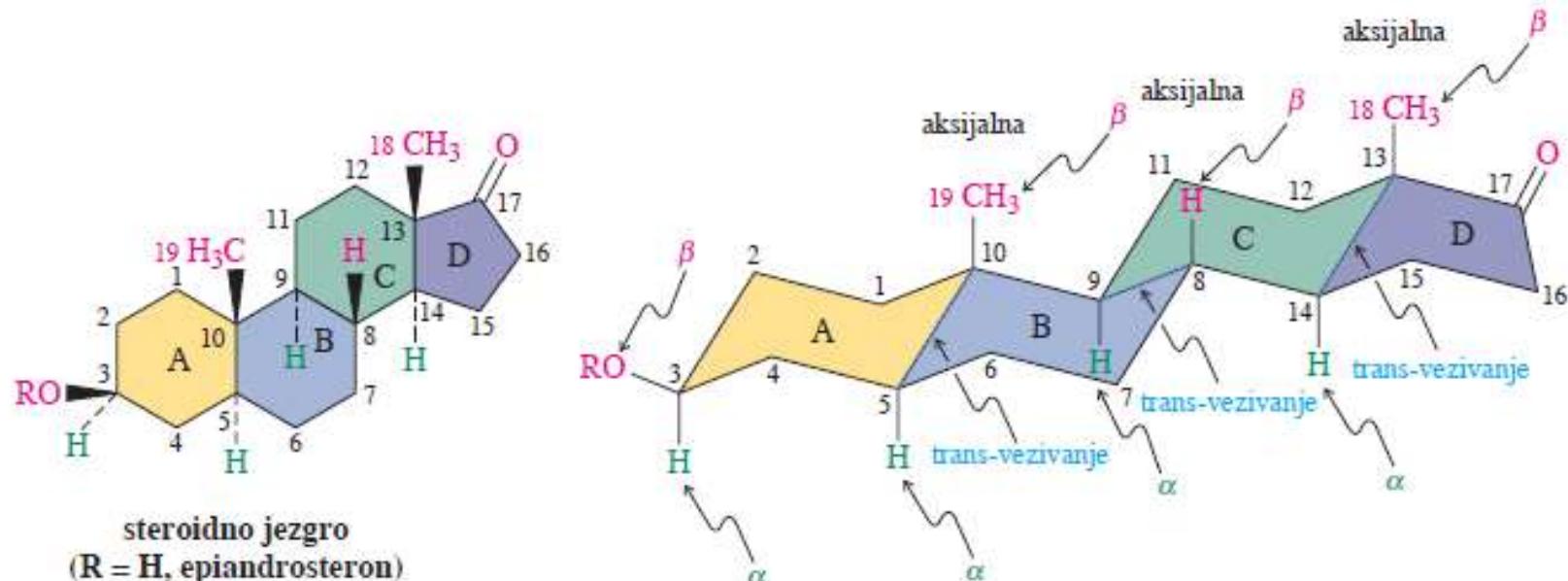

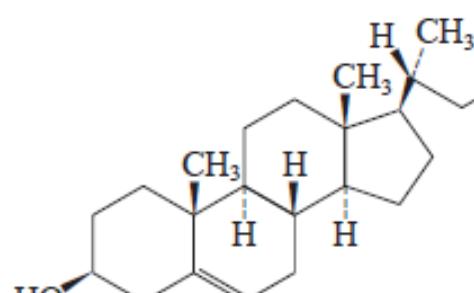
kamfor

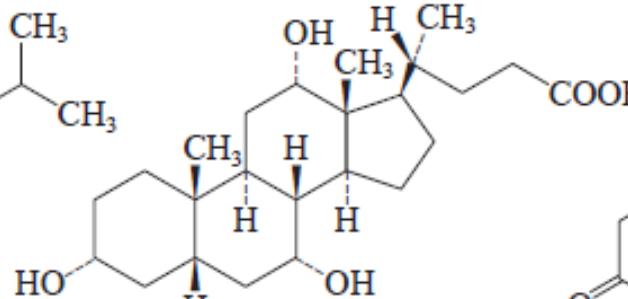
β-kadinen

Steroidi: tetraciklični proizvodi

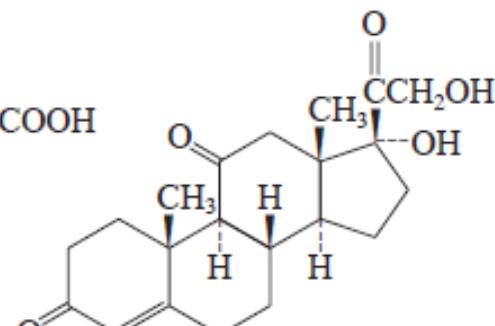

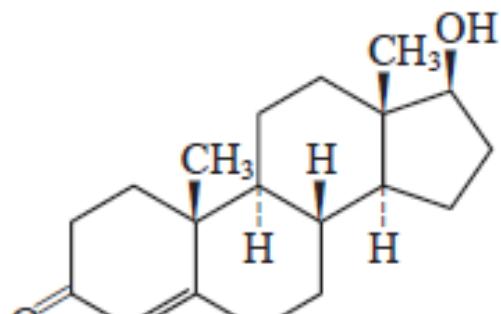
holesterol

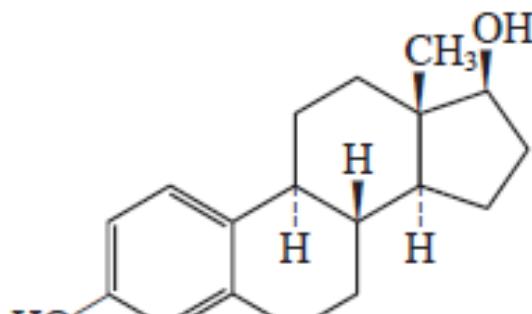
holna kiselina

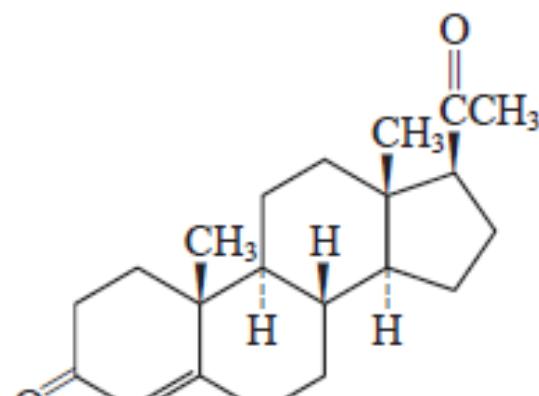
kortizon

testosteron

estradiol

progesteron

Vežba 4-2

Napišite strukture i imena drugih pet izomernih brommetil-cikloheksana.

Vežba 4-3

Trans-1,2-dimetilciklopropan je stabilniji od *cis*-1,2-dimetilciklopropana. Zašto? Nacrtajte formule da ilustrujete svoj odgovor. Koji izomer oslobađa više topote prilikom sagorenja?

Vežba 4-4

Nacrtajte Newman-ove projekcije veza ugljenik-ugljenik ciklopropana, ciklobutana i ciklopentana u njihovim najstabilnijim konformacijama. Koristite modele koje ste napravili rešavajući vežbu 4-1 i pomozite se slikom 4-6. Koliki su približni torzionalni uglovi između C–H veza kod svakog od njih?

Vežba 4-7

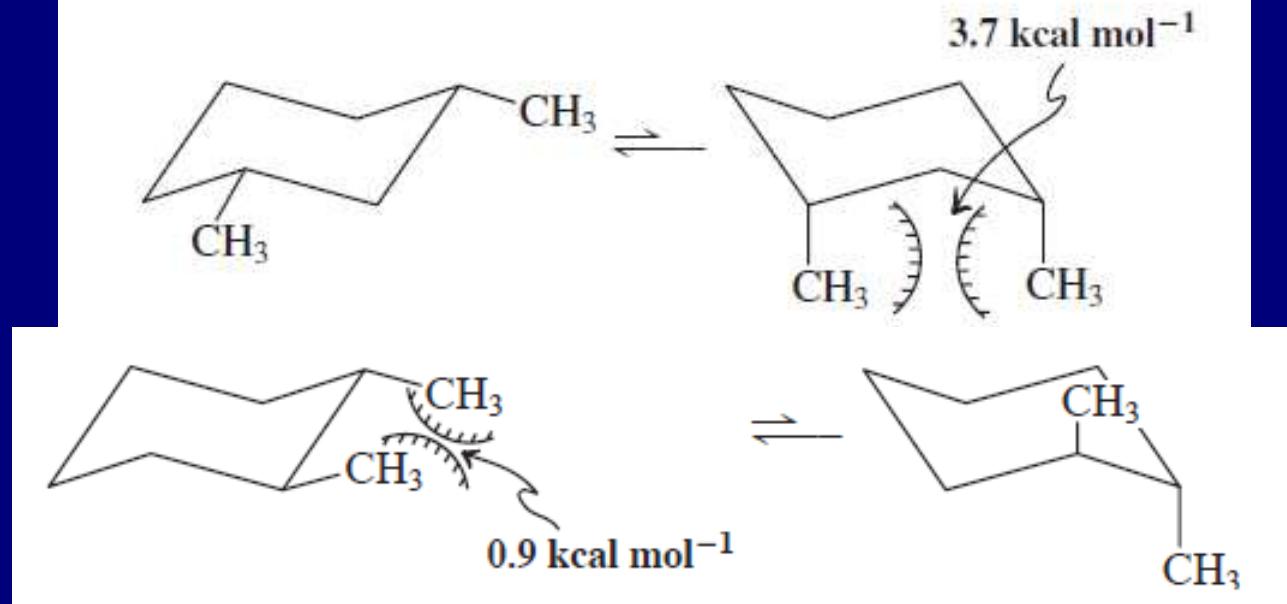
Izračunajte ΔG° ravnoteže dve stoličaste konformacije (a) 1-etil-1-metilcikloheksana; (b) *cis*-1-etil-4-metilcikloheksana; (c) *trans*-1-etil-4-metilcikloheksana.

Vežba 4-8

Nacrtajte obe konformacije stolice svakog od datih izomera: (a) *cis*-1,2-dimetilcikloheksan; (b) *trans*-1,2-dimetilcikloheksan; (c) *cis*-1,3-dimetilcikloheksan; (d) *trans*-1,3-dimetilcikloheksan. Koji od ovih izomera uvek ima jednak broj aksijalnih i ekvatorijalnih supstituenata? Koji postoji kao ravnotežna smeša diaksijalnih i diekvatorijalnih oblika?

Vežba 4-9

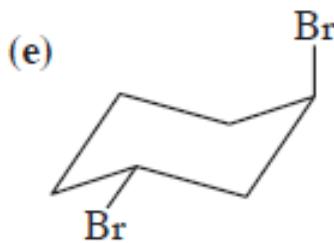
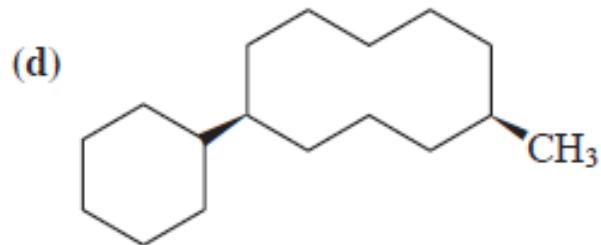
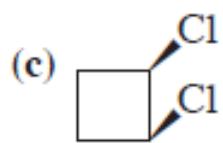
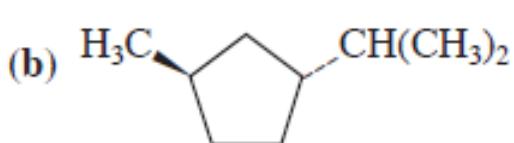
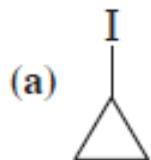
Iako su vrednosti za supstituente iz tabele 4-3 aditivne i mogu biti upotrebljene za ukazivanje položaja ravnoteže između dva konformera supstituisanog cikloheksana, izmerene vrednosti ΔG° mogu biti zbumujuće zbog dodatnih 1,3-diaksijalnih i 1,2-gauche-interakcija između grupa. Na primer, *trans*-1,4-dimetilcikloheksan i njegovi izomeri *cis*-1,3- i *trans*-1,2-dimetilcikloheksani postoje kao ravnotežna smeša diekvatorijalno-diaksijalnih oblika i zato bi trebalo da imaju iste vrednosti $\Delta G^\circ = 3,4 \text{ kcal mol}^{-1}$. Međutim, izmerene vrednosti su veće ($5,4 \text{ kcal mol}^{-1}$) za prvi, a manje ($2,5 \text{ kcal mol}^{-1}$) za drugi izomer. Objasnite. (Pomoć: u slučaju *cis*-1,3-dimetilcikloheksana pažljivo analizirajte sve 1,3-diaksijalne interakcije i uporedite sa odgovarajućim interakcijama kod *trans*-1,4-dimetilcikloheksana. U analizi *trans*-1,2-izomera uzmite u obzir blizinu dve metil-grupe; podsetite se *gauche-anti* odnosa kod butana, odeljak 2-8.)

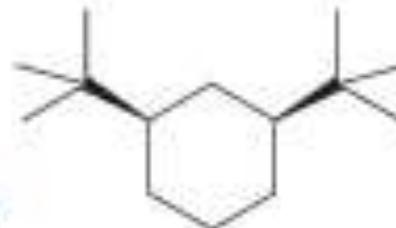
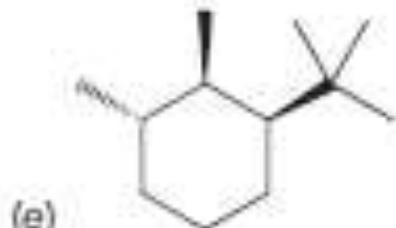
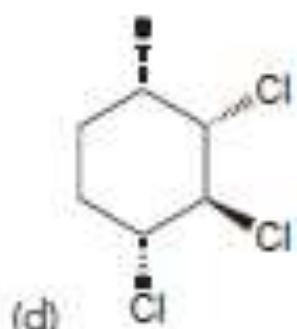
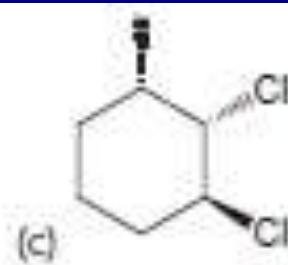
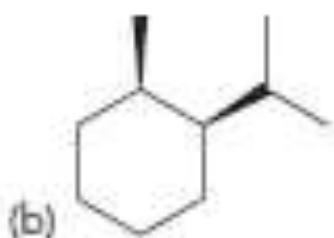
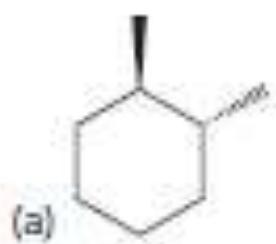
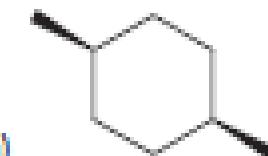
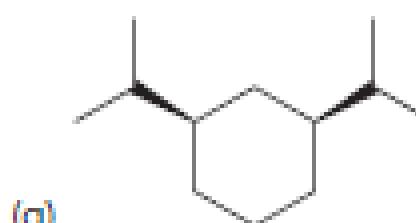
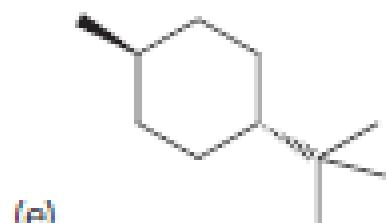
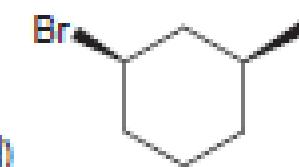
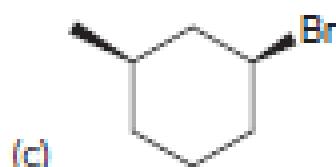
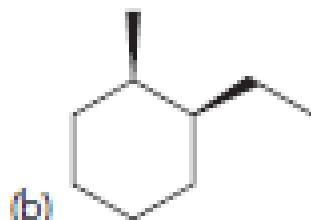
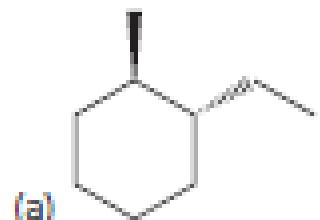
Vežba 4.11

Nacrtajte stabilniju stoličastu konformaciju mentola.

16. Nacrtajte što više struktura koje imaju formulu C_5H_{10} i sadrže jedan prsten. Imenujte ih.
17. Imenujte date molekule prema IUPAC-ovom sistemu.

Prikazati sledeća jedinjenja u najstabilnijim konformacijama:

Za svaki par izomera a-d odrediti koje jedinjenje je stabilnije (nacrtati odgovarajuće konformacije stolice):

